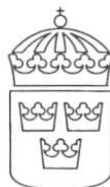

Riksdagens protokoll

1991/92:25

Torsdagen den 14 november

Kl. 12.00 – 14.03
14.30 – 16.17

Protokoll
1991/92:25

1 § Anmälan om kompletteringsval till Europarådets parlamentariska församling

Svar på interpellationer

Förste vice talmannen meddelade att moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Görel Bohlin som ny suppleant i Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling efter Margaretha af Ugglas.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling
Görel Bohlin (m)

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 8 november.

3 § Svar på interpellation 1991/92:16 om arbetslösheten bland byggnadsarbetarna m.m.

Anf. 1 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Magnus Persson har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag ämnar vidta *dels* i anledning av de ökande arbetslöshetssiffror som redovisas i prognoserna från Byggnadsarbetareförbundets länsplanerare, *dels* för att komma till rätta med arbetslösheten speciellt i skogs- och Norrlandslänen.

Jag är väl medveten om de ökande arbetslöshetssiffrorna inom alla sektorer av näringslivet och inte minst inom byggbranschen.

Byggverksamheten är till sin natur långsiktig och har stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen i landet. Byggandet expanderade kraftigt under 1960-talet och bidrog då till att upprätthålla en hög ekonomisk tillväxttakt. Under 1970-talet och fram till 1986 hade den svenska ekonomin betydande problem, och byggverksamhetens roll försvagades. Därefter följde de senaste årens överhettning, och så sent som våren 1990 växte byggarbetarkåren fortfarande. De två senaste årens arbetslöshetstal har varit de lägsta

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

som någonsin uppmäts. Andelen arbetslösa i byggnadsarbetarnas arbetslöshetskassa var 2,4 % år 1989 och 2,7 % år 1990.

Under år 1991 har situationen snabbt förändrats. Industrin minskar sina investeringar. Även bostadsbyggandet kommer att minska. Det mycket allvarliga ekonomiska läge som Sverige för närvarande befinner sig i, beroende dels på den internationella lågkonjunkturen, dels på inhemska problem, tyder på att år 1992 kommer att bli mycket besvärligt för byggnadsarbetarna ur sysselsättningssynpunkt. Den situationen kan inte lösas enbart med arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Regeringen inriktar sig därför främst på att föra en ekonomisk politik som genom låg inflation och lägre räntenivå långsiktigt skapar tillväxt i ekonomin.

För att på kort sikt klara sysselsättningen för byggnadsarbetarna har regeringen nyligen föreslagit en rad åtgärder. Genom att sätta i gång vissa byggen tidigare än planerat kommer en del av den lediga kapaciteten att kunna användas till investeringar i vägar, järnvägar, flygplatser och telenät. Riksdagen har dessutom att ta ställning till ytterligare tidigareläggning av statliga byggnadsinvesteringar av olika slag.

Regeringen föreslår också en förstärkning av medlen till lokaliseringsbidrag med 200 milj. kr. under innevarande budgetår. Sänkningen av socialavgifterna kommer att vidgas till större delar av Norrlands inland och omfatta fler verksamheter än i dag.

AMS föreslås också få ökade resurser för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Situationen på byggarbetsmarknaden kan utnyttjas för att tillgodose behovet av kompetensutveckling och vidareutbildning inom byggbranschen. När konjunkturuppgången kommer är det viktigt att ha en effektiv och rätt dimensionerad byggarbetarkår.

Anf. 2 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för svaret på min framställda interpellation. Anledningen till min frågeställning var den ökade arbetslösheten inom byggsektorn. Tyvärr tvingas jag konstatera att situationen har förvärrats ytterligare efter det att interpellationen framställdes. Framtiden är mörk, för att inte säga förtvivlad för landets byggnadsarbetare.

Det svar som arbetsmarknadsministern lämnar i dag är en upprepning av tidigare kända vidtagna åtgärder och ståndpunkter. I sak framkommer ingenting nytt under stjärnorna. Det är inte heller mycket som sägs om byggjobbarna. Varför är då läget så förtvivlat?

Herr talman! Svaret är givet. Det är och förblir regeringens klumpiga handlande som till stor del har förorsakat den kaosliknande situationen på byggarbetsmarknaden. För det första finns det ingen ansvarig minister att prata med. För det andra lämnade regeringen ett besked den 5 november att nuvarande låneregler skall gälla temporärt under 1992 för att 1993 avlösas av någonting annat. När skall den dimman lättas? När skall besked ges? För det tredje skall investeringsbidraget till bostadsbyggandet minskas, i en första rond med en tredjedel, för att så småningom helt upphöra. För det fjärde skall man försämrat reglerna för allmännyttan.

Dessa fyra beska besked innebär att vi får en situation på byggarbetsmark-

naden som är hopplös och oacceptabel för människorna. Lägg bort prestige! Ändra på förutsättningarna för byggandet! Lägg fram förslag som berör framför allt det äldre bostadsbeståndet, typ ROT-programmet. Tidigarelägg en rad offentliga, statliga byggen, som finns i en redan känd projektreserv, eller projektportfölj, som man säger. Detta är mitt råd till arbetsmarknadsministern. I varje län finns det aktuella projekt.

Enligt de senaste prognoserna kan byggarbetslösheten inom vissa geografiska områden bli mycket hög. Arbetslöshetssiffror som är förödande, som inte har upplevts inom byggsvängen på länge, förväntas. De prognoser som Byggnads i dag har lyder på ca 8,8 % eller 10 655 arbetslösa. De är besvärande inför framtiden. Man tror att det kan bli värre än vad man har förväntat sig tidigare.

Börje Hörnlund kunde göra ett bra jobb i regeringen, om han dessutom kunde sätta munkavle på ett och annat statsråd. Ena dagen går ett statsråd ut och säger att flyttskatten skall avskaffas. Sedan skall fastighetsskatten bort. Och så kommer ett tredje besked. Det ena beskedet efter det andra förvirrar situationen. Det finns inga beställare, inga byggare inom byggbranschen som tar allvarligt på dessa besked. De säger: Vi avvaktar närmare besked. Man måste ju ha besked. Jag förstår att Börje Hörnlund har det svårt i den regeringen. Men något måste hända. Det blir närmast kaos om detta får fortgå.

Vi menar att det är oansvarigt och opsykologiskt att i en lågkonjunktur komma med en rad förändrings- och försämringsförslag, som man här har gjort. Vi är naturligtvis medvetna om att man inte kan bibehålla det höga bostadsbyggande som vi har haft under årens lopp. Men man kan inte hugga av så tvärt som har skett här. Därför vill vi se att staten och regeringen nu tar sitt ansvar och tidigarelägger en del byggen. Risken är påtaglig att man slår ut en hel bransch, med den arbetskraft och den kunskap som har byggts upp under årens lopp. Efter kanske ett à två år, när man skall börja bygga igen, då finns inte den erfarenhet och de resurser som vi hade tidigare. Det kommer vi att få betala dyrt.

Det är också viktigt att det sker en förbättring av reglerna när det gäller kompetensutveckling och vidareutbildning. Delar av tillverkningsindustrin har tidvis haft relativt förmånliga bidragsregler för att vissa tider klara lågkonjunkturer. Kommer arbetsmarknadsministern att kunna vidta åtgärder i det stycket, så att vi får bättre regler när det gäller vidareutbildning osv.

Herr talman! Jag vill med det anförda säga att regeringen Bildt orsakar totalstopp. Rubriker av den innebörden har vi mött. Den rivstart som regeringen Bildt har gjort har lett till kaos inom byggsvängen. Något måste göras. Man måste föra en dialog, inte minst med byggarbetsmarknadens parter.

Jag vill fråga Börje Hörnlund: Kan vi vänta oss ytterligare insatser i form av tidigareläggning av statliga byggen, offentliga byggnader, skolor etc.? Kan vi förvänta oss bättre bidragsregler när det gäller vidareutbildning osv.? I det här svaret framkommer inte mycket av vad regeringen egentligen har tänkt sig.

De åtgärder som har vidtagits är välkomna, och det är bra att vi fick 2,5 miljarder den 5 november. Men jag nödgas konstatera, herr talman, att i Börje Hörnlunds hemlän Västerbotten, som är mitt födelse-län, i Värmland

och alla andra skogslän, där situationen är den allra sämsta, kan man inte acceptera de tongångar och den domedagsstämning som finns. Jag förväntar mig att Börje Hörnlund i regeringen tar krafttag och återkommer. Med stort intresse motser jag litet konkretisering av de frågor jag har ställt i den här interpellationsdebatten. Vi är långt ifrån nöjda från socialdemokratins sida, och ännu mindre från byggsvängens sida, när det gäller de åtgärder som hittills har vidtagits. De är icke tillräckliga.

Anf. 3 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag blev intresserad av att gå upp i den här debatten när jag hade läst Magnus Perssons interpellation. Både han och jag är aktiva medlemmar av Byggnadsarbetareförbundet. Jag jobbar själv någon dag i månaden på byggarbetsplatser runt om i Skåne. Men jag är, herr talman, inte helt säker på att Magnus Perssons intresse i första hand kretsar kring byggnadsarbetarna utan framför allt kring den gamla regeringen. Jag vill kort ge en bakgrund till att jag går upp i den här debatten.

Under valrörelsen publicerades i olika facktidningar inom Byggnads runt om i landet en affisch, enligt vilken en eventuellt kommande regering skulle innebära död, pina och elände. "Högerns svarta lista" hette det på en A4-affisch. Uppräkningen började 1902 och slutade 1976. Jag blev litet förvånad, för det var nu trots allt 1991. Där beskrev man allt vad moderaterna hade åstadkommit som framför allt skulle ha betydelse för byggnadsarbetarna i Sverige. Men man slutade alltså 1976. Man sade inte ett ord om löntagarfonder, inte ett ord om tvångssparande, inte ett ord om strejkförbud, inte ett ord om en synnerligen virrig kärnkraftsavveckling. Jag är inte helt säker på vad Magnus Persson egentligen vill.

Vi har i dag den 14 november, och den nuvarande regeringen har suttit i högst en och en halv månad. Att ge den skulden för en hög byggarbetslöshet i november är väl i alla fall att ta i litet grand! Är det någon som bär skulden för den situation som nu råder, så är det väl Magnus Perssons kolleger i den förra regeringen.

Jag tror, herr talman, med tanke på det svar som statsrådet Hörnlund i dag har avgivit, att får vi en förbättrad ekonomi, får vi en inflationspolitik som inte, såsom hittills, skiljer sig väsentligt från inflationspolitiken i våra viktigaste konkurrentländer, så har vi en möjlighet att på sikt få en fungerande byggarbetsmarknad även här i Sverige.

Om nu Magnus Persson värnar om byggnadsarbetarna så mycket som han säger, så tycker jag att han bör ge regeringen en chans. Att reda ut allt som den gamla regeringen åstadkom – det tar tid och det blir besvärligt. Men har han tålmodet – jag har tålmodet – så kommer det att på sikt bli en bättre situation, inte bara för byggnadsarbetarna utan för samtliga boende i Sverige.

Här finns mycket att göra. Vi talar t.ex. i dag om fri konkurrens. Men det råder faktiskt inte fri konkurrens inom byggnadssektorn. Vad ser man när man kommer till ett stort bygge? De stora företagen har gått samman – BPA, Skanska, PEAB och allt vad de heter. Var finns konkurrensen där? De gör upp om priserna i förväg. Det har drivit upp priserna så att folk inte har råd att bo.

Om Magnus Persson är villig att ändra på lagstiftningen, så att man inte skall kunna låta bli att konkurrera, så är jag mycket nöjd. Då kan vi tillsammans slåss för det. Den konkurrenslagstiftning som finns i Sverige inom byggnadsbranschen saknas i de flesta andra länder. Jag hoppas att Magnus Persson och jag kan ses på samma sida av barrikaden i den här frågan.

Till sist, herr talman, vill jag säga att situationen är inte så negativ som Magnus Persson utmålar den. Av hans anförande kan man tro att alla byggnadsarbetare i Sverige i morgon eller i övermorgon är utan arbete eller permitterade kortsiktigt. Det är ju inte fallet. Jag tycker att han borde ha den goda smaken att vänta litet, att ge regeringen en chans.

Anf. 4 MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Som väckarklocka hemma har jag en klockradio. Ofta vaknar jag mitt i en Morgoneko-sändning. En dag i förra veckan vaknade jag av Börje Hörnlunds vackra stämma. Han sade: "Ja, jag kan inte bedöma det. Jag kan bara bedöma att jag som arbetsmarknadsminister hyser en allmän oro för byggsektorn. Sedan är det en mängd aktörer i regeringen och utanför regeringen som måste liksom mötas för att inte jag skall få för stora problem med det som uppstår."

Jag undrar vad Börje Hörnlund inte kan bedöma, tänkte jag. Och vad är det för aktörer i och utanför regeringen han talar om? Vad är det de skall mötas om?

Något mer sade inte Börje Hörnlund. Däremot fick skatteministern några frågor om effekter på bostadsbyggandet när t.ex. investeringsbidraget nu sänks. Han fick bl.a. frågan om en tredjedel av bostadsbyggandet nu skulle stanna av. På det svarade den ministern följande: "Jag kan inte vare sig bekräfta att det är en riktig bedömning eller säga att det är en felaktig bedömning. Men tillväxten kommer ju inte i första hand genom bostadsproduktionen."

Nu var jag klarvaken. Vad säger karln egentligen? Vet han inte effekterna av sina egna förslag? Innebär byggandet ingen tillväxt? Vad sysslar då alla byggnadsjobbare med?

Men vad var det Börje Hörnlund inte kunde bedöma? Det kunde väl ändå inte vara sysselsättningseffekterna av dessa förslag?

Raskt beställde jag en utskrift av Ekot. Så åkte jag in till riksdagen, för nu var det dags att fingranska regeringens ekonomisk-politiska proposition. Jag måste säga, Börje Hörnlund, att det gjorde jag med stigande förvåning men också med litet upprördhet. Det fanns inte några som helst analyser av vilka konsekvenser regeringens förslag inom byggområdet skulle få för sysselsättningen. Utskriften av Eko-sändningen bekräftade också att det var effekterna på sysselsättningen av sänkningen av investeringsbidraget som Börje Hörnlund inte kunde bedöma.

Då tänkte jag, Börje Hörnlund, att nu är det slut på smekmånaden. Tar ni inte kampen mot arbetslösheten på större allvar? Jag tyckte att jag i ett slag fick bekräftat att det inte var en tillfällighet att rätten till arbete åt alla inte stod med vare sig i regeringsdeklarationen eller i den ekonomiska propositionen. En borgerlig regering, ledd av Carl Bildt, tar icke full sysselsätt-

ning på allvar. I den regeringen ingår Börje Hörnlund med ett särskilt ansvar just för sysselsättningsfrågorna.

Att skatteministern struntar i effekterna på byggandet förvånade inte mig ett dugg. Men att arbetsmarknadsministern inte kan bedöma – eller inte hade bedömt – effekterna på byggarbetsmarknaden förvånar mig faktiskt, och jag tycker att det är synnerligen uppseendeväckande. Jag trodde att det hörde till grunderna, när man påstår sig föra en politik för tillväxt och för sysselsättning, att analysera om man verkligen gör just detta.

Hade ni gjort en sådan analys, så skulle ni genast ha funnit att era förslag inom byggsektorn inte bara leder till lägre tillväxt utan också till att ytterligare tiotusentals människor inom byggsektorn blir arbetslösa. Och även om jag och Sten Andersson i Malmö har tålmod, så tror jag inte att de här människorna har tålmod. För deras skull hade ni väl åtminstone kunnat försöka göra en analys av detta, Börje Hörnlund.

Om inte regeringen kunnat göra en sådan analys hade det varit enkelt att kontakta branschpartnerna, både facket och representanter för byggbranschen. De hade då kunnat tala om för regeringen hur många ytterligare arbeten som försvinner på byggarbetsmarknaden. Detta är riktiga jobb och inte sådana som de moderata regeringskollegerna till Börje Hörnlund tidigare mycket föraktfullt har kallat kosmetika eller AMS-jobb.

Vi socialdemokrater tänkte använda arbetsmarknadspolitiken som ett medel att skapa riktiga jobb. Den borgerliga regeringen skall tydligen avskaffa riktiga jobb till förmån för AMS-jobb. Då får nog regeringen sätta fart och ge betydligt mer pengar till AMS än vad man där har fått nu.

Men det värsta av allt, Börje Hörnlund, är något jag vill diskutera här i dag och som också Magnus Persson tog upp. Jag tror inte att det var en tillfällighet att ni struntade i att analysera och redovisa sysselsättningseffekterna när regeringen ändrade byggpolitiken. Det saknas nämligen helt en analys av vilka konsekvenser alla era andra förslag i propositionen om ekonomin och även i andra propositioner får för just sysselsättningen. Är arbetsmarknadsministern i dag beredd att utveckla, vilket han inte gör i svaret, vilka effekter som framför allt förslagen inom byggsektorn har på sysselsättningen och även vilka slutsatser arbetsmarknadsministern har dragit av detta?

En slutsats som är lätt att dra och som snabbt går att effektuera är att åtminstone dra tillbaka de förslag som i dag finns när det gäller förändringen av bostadspolitik. Då får vi större förutsättningar att få fart på byggsektorn och därmed också klara jobben i de områden som Magnus Persson har talat om. Min fråga är i dag: Vilka slutsatser om effekterna på sysselsättningen har regeringen dragit?

Anf. 5 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag vill först vända mig till Magnus Persson. Om Magnus Persson har ett förflutet i byggbranschen och ett stort intresse för den är han kanske medveten om att vi i dag har en mängd tomma kontorslokaler. Det är då inte dags att bygga ytterligare lokaler som kommer att stå tomma.

Magnus Persson är kanske också medveten om att industrin har ett lågt kapacitetsutnyttjande. Det innebär att det finns ett stort utbud på lediga industrilokaler. Det är självklart att man då i första hand flyttar in i dessa loka-

ler. Många står helt lediga på grund av konkurs och liknande. Vi har tyvärr också tomma lägenheter i många kommuner. Det gör att man i stora delar av Sverige även på detta område får tänka sig för en del.

När det sedan gäller lånereglerna för byggmarknaden har regeringen gett samma villkor för privata byggare som för andra byggare.

Magnus Persson frågar om det kan ske ytterligare tidigareläggningar. För min del bereder jag ständigt den typen av frågor för att ha en beredskap. Jag kommer att mycket noga följa den fortsatta utvecklingen.

Sedan till Mona Sahlin. Problemet, Mona Sahlin, är att regeringen har ärvt ett budgetläge som för budgetåret 1992/93 tenderar att ge ett budgetunderskott på ca 90 miljarder kronor innan den nuvarande regeringen kommer med sina åtgärder. Detta är utomordentligt grannliga. Om man inte griper sig an den frågan på rätt sätt riskerar man att förtroendet på kapitalmarknaden rubbas, och då kan räntan snabbt gå upp ett par procentenheter. Då gör vi verkligen svenskt näringsliv och byggandet, med effekter på hyror och annat, en verklig björntjänst.

Det finns också det som är positivt med dagens situation. Det är att man nu i runda tal bygger till priser i 1989 års prisläge och att man har pressat tillbaka kostnadsutvecklingen. Man bör göra bedömningen utifrån alla dessa faktorer. Det är inte så lätt att göra en exakt bedömning. Att bara rycka ut vissa bitar, som Mona Sahlin gör, tycker jag inte anstår ett tidigare statsråd. F.d. statsrådet har ett utomordentligt ansvar för det regeringsarbete som har försatt den nu tillträdde regeringen i ett mycket besvärligt läge.

När det gäller klockradion, som Mona Sahlin talade om, tycker jag att Mona Sahlin borde ha vaknat litet tidigare, och det i två olika avseenden. Mona Sahlin hade en bit in i september ansvaret för dessa olika tidigareläggningspaket. Då hördes ingenting om behovet av ytterligare tidigareläggningar. Det är faktiskt den nuvarande regeringen som har tagit fram 4,2 miljarder kronor till ytterligare insatser, 1 miljard till husbyggande och 1,5 miljarder till vägar, järnvägar och teletrafik. Det hade gått att vakna redan i september, och kanske även kl. 7 denna morgon, så kunde Mona Sahlin ha hört hela inlägget i radion.

Jag vill avslutningsvis säga att jag tar frågan om de ordinarie arbetena på mycket stort allvar. Det gäller även de tillfälliga arbeten som måste till när ordinarie arbeten inte finns. Detsamma gäller regeringen i sin helhet.

Anf. 6 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Jag är medveten om att det börjar uppstå ett läge på bostadsmarknaden där vi har tomma bostäder, tomma lokaler osv. Jag menar att det är opsykologiskt av regeringen att så drastiskt förändra situationen i den lågkonjunktur som det nu är fråga om. Börje Hörnlund kan gå till byggtreprenörerna för att få bekräftelse på detta. Plötsligt har man försämrat villkoren för allmännyttan. Man har ingen aning om hur lånefinansieringen kommer att se ut 1993, och man ligger still.

Jag mötte nu på morgonen en landshövding från den södra delen av Sverige som inte tillhör vårt parti. Han var djupt förtvivlad därför att regeringen inte kan ge besked i denna fråga. Skall det bli någon kommission, Börje Hörnlund? De senaste dagarna har det cirkulerat rykten om att regeringen

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

skall tillsätta en kommission som skall följa utvecklingen. Kommer vi att få svar på den frågan i dag, eller kommer regeringen att bereda den ytterligare?

Jag vill i likhet med min vän Mona Sahlin säga att det som saknas i den allmänna debatten är bedömningar och analyser. Nu är det dags att smekmånaden tar slut.

Sten Andersson i Malmö sade att han hade bra kontakt med Byggnads. Jag har utomordentligt goda kontakter med byggjobbarna hemma i Värmland. Det är bland dem som tålamodet börjar tryta. I dag är 10 000 byggjobbbara arbetslösa. I februari månad kommer kanske vissa distrikt och valkretsar ha en arbetslöshet som tidvis kommer att överstiga 25–30 %. Det kanske inte rör Sten Andersson i Malmö, men det rör mitt hemlän, det län som Börje Hörnlund kommer från. Det är byggjobbarna i skogslänen som börjar tappa tålamodet. Där måste regeringen ta en direktkontakt med branschens företrädare. Det är det som saknas.

Till Sten Andersson i Malmö och andra vill jag säga att vi naturligtvis kommer att följa den här frågan med stor uppmärksamhet. Vi är inte alls nöjda med det svar som har getts i dag. Om det nu skall sättas munkavel e.d. på de andra ministrarna, vet jag inte men spring inte titt och tätt ut och ge olika besked, för då blir det kaos. Då blir det kaos på byggmarknaden av den rivstart som regeringen Bildt har gjort. Det blir också kaos när det gäller sysselsättningen i byggsvängen. Det tycker beställare, byggare och byggjobbare. En bättre tingens ordning i framtiden, Börje Hörnlund!

Anf. 7 MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag vänder mig till det nuvarande statsrådet. Jag kan bekräfta att både det nuvarande och det dåvarande statsrådet är synnerligen överens, och förhoppningsvis kommer att vara det också i fortsättningen, om att det behövs tidigareläggningar av vägprojekt och av byggen, men det hade behövts alldeles oavsett det som regeringen nu bidrar med. Det var detta jag ville föra debatten om i dag, men Börje Hörnlund har hittills inte nämnt det.

När det gäller det här ärvda underskottet, som man nu kallar det, vill jag bara betona att politik är att välja väg, Börje Hörnlund. Man kan faktiskt välja att avstå från en del av de skattelättnader, som vi som har vårt på det torra nu får bistånd med ifrån den borgerliga regeringen, om man prioriterar andra områden i politiken. Jag vill betona att den förda byggpolitiken kommer ovanpå den byggarbetslöshet som redan i dag finns. Både Byggnadsarbetareförbundet och byggbranschens folk är överens om att effekterna av regeringens föreslagna politik kommer att bidra till att ytterligare tiotusentals byggnadsarbetare kommer att bli arbetslösa.

Det är detta det handlar om, Börje Hörnlund, inte ett ifrågasättande av infrastruktursatsningarna. De är någonting som jag vaknade till med under många dagar och fortfarande gör. Jag vet att de behövs. Men dessa satsningar är som en droppe i havet jämfört med de ytterligare arbetslösa som nu blir följderna av den bostadspolitik som Börje Hörnlunds regering har föreslagit. Det var effekten av detta som jag efterlyste, inte bara en analys, utan också förslag till hur man skall bemöta detta. Byggbranschen själv säger att nu blir det totalstopp på byggsidan. Detta är inte någonting som bidrar till

tillväxten, som alla talar sig så varma för, tvärtom blir det ett hinder för att öka tillväxten.

Jag vill bara fråga om Börje Hörnlund kan bekräfta eller dementera att de föreslagna försämringarna av bostadspolitiken kommer att bidra till att ytterligare byggnadsarbetare förlorar jobbet ovanpå den rekordhög arbetslöshet som vi redan i dag kan se.

Jag noterar med tillfredsställelse att centern börjar diskutera en kommission. Man har nu insett att det behövs en "haverikommission" för att försöka reda upp det haveri och det totalstopp i bostadspolitiken som nu håller på att ske. Kan Börje Hörnlund bekräfta eller dementera att detta försämrar arbetsmarknadsläget vid ett tillfälle då vi behöver mer byggande och satsningar för att öka tillväxten?

Anf. 8 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Haverikommissionen är redan tillsatt, Mona Sahlin. Det är den nya regeringen som skall reda upp och försöka ordna upp allt det som den gamla fördärvat.

Efter valet 1982, när socialdemokraterna återtog majoriteten, fick vi ofta höra hur dåvarande statsråd sade att de under tiden i opposition i många frågor hade tagit ut svängarna mycket kraftigt bara för att opponera och för att skapa elände. När man lyssnar på Mona Sahlin verkar det som om hon är en direkt kopia av den tidens socialdemokratiska statsråd.

Jag har varit på många möten i byggbranschen, även på den tiden när socialdemokraterna satt i regeringsställning, Magnus Persson. Då kritiserade man mycket och ofta ryckigheten i den förda regeringspolitiken. Att i dag, drygt en månad efter det att regeringen har tillträtt, begära att det skall bli helt klara besked i alla frågor tycker jag är en rätt orimlig begäran. Vänta ett halvår eller kanske ett år!

Sedan säger Magnus Persson att tålamodet tryter, framför allt i hans hemlän och bland byggnadsarbetare i synnerhet. Det tålamodet tröt den 15 september. Jag kan garantera Magnus Persson att många byggnadsarbetare avstod från att rösta på det parti som Magnus Persson representerar. Det borde vara ett betyg nog. Magnus Persson kan stå här i talarstolen och säga att man säger si och att man säger så ute på arbetsplatserna. I en del frågor är det förvisso rätt, men i många frågor är det fel. Det är ofta argument som är tillverkade på ombudsmannaexpeditioner och som i många fall är helt fjärran från verkligheten.

Om Magnus Persson har tid, kan jag inbjuda honom att komma ner till Skåne i morgon bitti när jag skall bygga ställningar på 16 våningars höjd. Då kan vi prata med mina kolleger om vad de tycker om framför allt den gamla socialdemokratiska politiken. Jag är inte säker på att Magnus Persson blir helt entusiastisk.

Som ledamot av Sveriges riksdag tycker jag att jag har, skall ha och att vi alla skall ha ett ansvar för hela landet. Att nu peka ut bransch efter bransch som har problem på grund av den tidigare förda politiken tycker jag är egoistiskt och negativt. Nu måste vi tänka på hela landet. Om vi ger regeringen en chans, tror jag att förhoppningarna och förväntningarna blir infriade.

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

Anf. 9 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Mona Sahlin avskärmar sig tydligt helt och hållet från allt helhetstänkande.

Jag vill börja med de långsiktiga åtgärder som regeringen har vidtagit, eftersom Mona Sahlin när hon berörde vissa skattesänkingsförslag inte kunde mena andra än vissa förslag på kapitalområdet. Detta är ingenting annat än en följd av ett beslut som har tagits i bred enighet om en avreglerad valuta-marknad och effekterna av en ecuanslutning som gör att vi inte kan ligga på helt egna nivåer. Det här är ett av de stora felen i 1980-talspolitiken. Jag vet inte om Mona Sahlin är medveten om att hela 80-talet bestod i att en strid ström av svenskt kapital rann ut ur landet. Det rörde sig om mycket stora belopp. Det var bara en liten rännil utländskt kapital som kom in till Sverige.

Låt mig ta fjolåret som exempel. Då gick 100 miljarder kronor ut från Sverige, medan det kom in 10 miljarder till Sverige. Om vi inte hade haft den situationen, skulle vi ha haft en långt bättre ekonomi i dag med en bättre sysselsättning och ett vitalare näringsliv. Det är faktiskt regeringens plikt att rätta till detta innan vi får en situation där vi exporterar jobb från Sverige. Det skulle innebära att svenska ungdomar måste gå ut ur landet för att få jobb. Då är det bättre att svenskt kapital stannar och investerar i Sverige och att utländskt kapital finner det intressant att investera hos oss.

Det är väldigt lätt att peka på de här sakerna i dag, för det går inte att komma ifrån att lättnader i kapitalbeskattningen är till fördel för dem som har samlat på sig litet grand. Men å andra sidan är det till fördel för hela folkhushållet, om pengarna stannar och jobbar i Sverige, utvecklar svenskt näringsliv.

Sedan till Magnus Persson. Jag har faktiskt haft hela tre träffar med bygg-arbetsgivare hitintills och har fått deras analys gång på gång. Jag har också träffat representanter för byggnadsarbetarfacket, vid tvenne tillfällen, för att höra på vad de säger, och vi har utbytt tankar, som det heter. Jag kan i dag inte svara på om de här kontakterna framöver skall ske i en bredare form, utan det beskedet får avvaktas.

Allra sist vill jag säga att Magnus Persson var väldigt politisk, för han talade avslutningsvis inte om län och sådant utan om valkretsar. Men det är väl inte det som intresserar oss mest i dag.

Anf. 10 MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Låt mig först säga till Sten Andersson i Malmö, eftersom han nämnde mitt namn, att om det är att vara en nejsägare att säga nej till orätt-visa förslag, till förslag som förstärker inkomstskillnader i vårt samhälle, förslag som bidrar till ökad arbetslöshet, då är jag stolt över att Sten Andersson kallar mig för nejsägare, och då kommer jag att fortsätta att vara det. Men jag kommer samtidigt att vara en "för"-sägare, säga vad en socialdemokratisk politik på området är.

Börje Hörnlund säger att jag avskärmar mig från helheten. Det jag har försökt göra i debatten här i dag är att efterlysa en helhet. Jag noterar att Börje Hörnlund ännu inte med ett ord har berört regeringens byggnadspolitik och vilka effekter den får på byggarbetslösheten – en icke-politik på området, borde man egentligen kalla den. Kan det bero på att Börje Hörnlund

helt enkelt inte har ord för denna politik? Är det skälet till att han tassar runt frågan, talar om kapitalströmmar och andra områden som förvisso är mycket intressanta?

Varför kan inte Börje Hörnlund med ett ord bedöma och analysera sina egna värderingar av det jag vill kalla den borgerliga hemmagjorda arbetslösheten på byggområdet? Ytterligare tiotusentals byggnadsarbetare kommer att förlora jobbet som en direkt följd av de förslag som den borgerliga regeringen, som Börje Hörnlund ingår i, har förelagt riksdagen. Vad vi här försöker diskutera är vilka effekter de förslagen får på byggarbetslösheten. Varför har man lagt fram dem för riksdagen? Vilket ansvar är man beredd att ta?

Jag noterar avsaknaden av besked i dag som att Börje Hörnlund helt enkelt inte vill och heller inte kan försvara den politiken, för det finns inte något sådant försvar.

Jag får tolka centerpartiets signaler om en haverikommission för byggnadspolitiken som att den diskussionen i alla fall finns, och den får vi socialdemokrater försöka ge uttryck för här i kammaren genom att inte bara säga nej till regeringsförslagen utan genom att ha en egen politik för tillväxt och sysselsättning, där också byggandet ingår som en oerhört viktig del.

Så jag nödgas tyvärr notera att jag inte får något besked. Men jag har full förståelse för varför Börje Hörnlund icke vill eller kan – eller bådaddera – ge sig in på att diskutera vilka byggnadsarbetare som nu ytterligare blir arbetslösa på grund av de förslag som han har medverkat till att lägga fram för riksdagen.

Anf. 11 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Först till Börje Hörnlund: Fortsätt gärna att utbyta tankar med både Byggnadsarbetareförbundet och byggentreprenörer och beställare, men vi förväntar oss att arbetsmarknadsministern och regeringen återkommer med konkreta förslag hit till kammaren.

Tillsätt gärna en kommission, men något måste göras. Mona Sahlin och jag tycker att svaret inte andas särskilt mycket konkret, och det var det jag ville ha. Om det är valkretsar man fyller med jobb eller om det är län, må vara av underordnad betydelse.

Sten Andersson i Malmö står här och yrar. Han vet inte vad han talar om. För det första finns det ingen kortsiktig permittering inom byggbranschen – det finns bara uppsägning. För det andra finns det heller ingen lagstiftning som direkt hämmar konkurrensen, utan här framför ju Sten Andersson en allvarlig anklagelse mot hela byggbranschen. Förekommer det konkurrensbegränsning, vilket Sten Andersson antyder, då tycker jag att han skall börja rota i sitt eget parti och inte minst i byggsvängen.

Jag tror, herr talman, att den kontakt jag har med byggnadsarbetarna hemma i Värmland och de andra skogslänen och med Byggnadsarbetareförbundets ledning är mycket bra, och den skall vi fördjupa. Jag gör ofta arbetsplatsbesök bland byggjobbarna, så jag vet var de står.

Jag vet också att byggnadsarbetarna inte alla gånger har varit nöjda med den ryckighet som har varit i den tidigare regeringens handläggning av politiken. Jag har själv varit byggplanerare, från 1965 och sex år framåt, innan jag kom in i parlamentet, så jag vet att den dragspelsfilosofi som finns i bran-

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

schen är svår att bemästra. Men en situation som den som råder i dag, herr talman, har vi aldrig varit med om tidigare, och det är det som är det allvarliga. Det tycker jag att både Sten Andersson och Börje Hörlund skall ta med sig hem.

Dessutom kanske det är bra för arbetsmarknadsministern att ha en plåsterask i fickan, när en del statsråd vill uttala sig, för det blir bara sämre då andra gör det.

Anf. 12 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Mona Sahlin kritiserar den nya regeringen för att lägga fram orättvisa förslag. Det är klart att allting är relativt, men det var nog rätt många utanför det här huset som påstod eller som inbillade sig och trodde att den gamla regeringen presenterade en hel del sådana förslag. Beviset på det är det resultat vi fick den 15 september.

En hemmagjord arbetslöshetssituation talar Mona Sahlin om. Varför och under vilken regering ökade arbetslösheten enormt under 1991? Att i dag begära från riksdagens talarstol att andra med det snaraste skall åtgärda det man själv inte klarade av, tycker jag är ganska magstarkt.

Magnus Persson! Jag tycker inte om att se på en stor byggarbetsplats att de tre stora byggföretagen i en kommun tillsammans står som entreprenörer. Jag inbillar mig att detta är hämmande för konkurrensen och att det driver upp priserna. Jag tycker att vi två gemensamt borde försöka verka för att den situationen icke skall få lov att förekomma i fortsättningen.

Magnus Persson skryter om arbetsplatsbesök. Jag har varit med på många sådana och lyssnat. Det har kommit ner någon lokal potentat från Byggnadsarbetareförbundet eller någon lokal s-politiker. Framför allt i den senaste valrörelsen – det kan jag nog säga generellt, även om det finns undantag – var intresset inte överdrivet stort. Man åt sin macka och drack sitt kaffe och lyssnade på talaren med ett öra, samtidigt som man med det andra hörde på vad kompisen hade att säga. Så det här med kontakter kan vi nog diskutera.

Till sist, herr talman, tycker jag att man skall se positivt på det som görs och ge den nya regeringen en chans. Det är orimligt att begära att den på så här kort tid skall kunna lösa alla de problem som den gamla regeringen har åstadkommit.

Anf. 13 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRLUND (c):

Herr talman! Jag vill avsluta debatten med att säga att det budgetunderskott som regeringen har ärvt måste pressas ned. Dessutom måste de egna långsiktiga åtgärderna finansieras, det som har att göra med att få kapitalet att stanna kvar i landet, att få utländskt kapital att investera i Sverige, nya arbetstillfällen och utveckling. Detta leder till många smärtsamma besparingar. Men det är den enda väg vi har att gå. Går vi inte den vägen, utan förtroendet för vårt land minskar internationellt, kan vi riktigt ställa till det för byggnadsarbetare och andra i samhället. Vi bör få en trend som går mot sjunkande räntor, dvs. inte kraftigt höjda räntor. Det har mycket med arbetstillfällen och investeringar att göra.

Jag vill trots allt understryka det som är positivt i den här bilden. Nu talar man bara om att den och den åtgärden leder till att kvadratmeterpriset höjs

si och så. Men man talar inte om att när ett bygge bjuds ut är priset bra mycket lägre än vad det var för ett år sedan. Sådant måste också tas med i debatten när bedömningarna skall göras.

Jag vill understryka vad jag har sagt tidigare. Det finns mycket att göra i vårt land när det gäller att investera i vägar och bättre järnvägar. Däremot kommer det att bli en period när nya kontor inte kommer att byggas och inte heller så mycket på industrisidan. Efterfrågan på lägenheter kommer på många områden att bli väsentligt svagare än tidigare.

Detta leder till att byggandet måste anpassas till en nivå men inte lägre än att det finns tillräckligt när bättre tider kommer – när det vänder i världen och när vissa av våra inhemska problem är tillrättalagda.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

4 § Svar på interpellationerna 1991/92:25 och 29 om arbetsmarknaden i Gävleborgs och Västmanlands län

Anf. 14 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Axel Andersson har frågat mig, om regeringen kommer att ställa upp med de medel och andra insatser som omedelbart behövs för att den negativa utvecklingen på arbetsmarknaden i Gävleborgs län skall kunna brytas.

Göran Magnusson har frågat mig, om jag som arbetsmarknadsminister är villig att medverka till att de projekt som föreslagits av landshövdingen i Västmanlands län i en skrivelse till regeringen kan genomföras snarast för att tillvarata länets utvecklingsmöjligheter.

Jag besvarar båda interpellationerna i ett sammanhang.

Den svenska ekonomin befinner sig sedan en längre tid i ett allvarligt läge. Den situation som uppstått beror såväl på den internationella lågkonjunkturen som på problem på vår hemmamarknad.

Svag eller obefintlig tillväxt har resulterat i en snabbt stigande arbetslöshet.

I den proposition om den ekonomiska politikens inriktning som regeringen förelade riksdagen i förra veckan redogjorde regeringen för det ekonomiska läget och redovisade förslag till insatser inom olika områden.

För att på lång sikt kunna skapa varaktiga arbeten är det nödvändigt att ekonomin har en god tillväxt. Regeringen kommer därför att långsiktigt värna om sysselsättningen genom olika åtgärder som har till syfte att stärka den konkurrensutsatta sektorn.

Den nu mycket höga arbetslöshetsnivån måste emellertid även bekämpas med åtgärder som ger ett snabbt resultat. Regeringen har därför föreslagit en rad sådana åtgärder.

Bland de föreslagna åtgärderna ingår följande:

Arbetsmarknadsstyrelsen tilldelas utöver tidigare anslag 1,2 miljarder kronor för arbetsmarknadspolitiska insatser.

En stor satsning görs på de handikappade genom att 275 milj.kr. anvisas under innevarande budgetår till lönebidrag till arbetshandikappade.

Drygt 1 miljard kronor anslås till i huvudsak statliga byggen.

1,5 miljarder anslås till tidigareläggning av huvudsakligen investeringar i vägar och järnvägar.

2 000 nya platser skapas inom högskolan.

5 000 nya platser skapas inom den kommunala vuxenutbildningen.

Medlen som skall användas för investeringar i vägar och järnvägar kommer att fördelas av kommunikationsdepartementet och berörda myndigheter.

När det gäller högskoleplatser föreslås att högskolan i Eskilstuna/Västerås och högskolan i Gävle/Sandviken skall få vardera ytterligare 60 platser.

I fråga om de arbetsmarknadspolitiska resurserna har regeringen den uppfattningen att besluten om resurserna skall fattas så nära den lokala arbetsmarknaden som möjligt för att utnyttjas på bästa sätt. Uppgiften att fördela de arbetsmarknadspolitiska resurserna på länen sköts av arbetsmarknadsstyrelsen. Länsarbetsnämnderna fördelar i sin tur resurserna mellan de lokala arbetsförmedlingarna.

De arbetsmarknadspolitiska medlen fördelas i huvudsak efter de lokala och regionala arbetsmarknadernas problembild.

Denna fördelningsmodell innebär att Västmanlands län erhåller drygt 3 %, eller cirka en halv miljard kronor, av de samlade konjunkturberoende medlen som används för åtgärder såsom utbildning och beredskapsarbete m.m. Västmanlands läns andel av rikets yrkesverksamma befolkning är ca 3 %.

Gävleborgs län erhåller drygt 5 %, eller ca 900 milj. kr. av de samlade konjunkturberoende medlen. Gävleborgs läns andel av rikets yrkesverksamma befolkning är ca 3 %.

Jag förutsätter att arbetsmarknadsstyrelsen på vanligt sätt kommer att pröva behoven inom Västmanlands län och Gävleborgs län vid fördelningen av de ytterligare medel som riksdagen kan komma att anvisa efter regeringens förslag.

Anf. 15 AXEL ANDERSSON (s):

Herr talman! Samtidigt som jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret på min interpellation, vill jag gratulera Börje Hörnlund till det nya arbetet i den nya regeringen.

Med tanke på den kunskap om skogslänens problem som jag vet att arbetsmarknadsministern besitter var det med vissa förhoppningar om besked i sakfrågorna som jag väckte interpellationen om hur det står till på arbetsmarknaden i Gävleborgs län.

Men svaret är generellt och ger inga svar på de frågor jag ställde. Gävleborgs län blöder och behöver kraftfulla statliga insatser nu.

Arbetslösheten ökar kraftigt varje månad och har nu passerat 4 %. Visst är problemen stora också i övriga delar av landet. Men Gävleborg är tillsammans med Norrbotten landets mest utsatta region när det gäller arbetslösheten. Vi har dessutom landets högsta ungdomsarbetslöshet i dag.

Krisen i vårt län är inte bara ett resultat av lågkonjunkturen. Den har också uppkommit ur strukturella problem med långsiktiga verkningar.

Ett stort antal företag runt om i länet har lagts ned eller kommer att läggas

ned eller också kraftigt reducera sin personal. Särskilt utsatt är byggnadsbranschen, som nyss debatterades i kammaren, där siffrorna för Gävleborgs län nu är 14 % arbetslösa och beräknas under vintern stiga till närmare 25 %.

Herr talman! Under det senaste året har drygt 4 400 länsinnevånare förlorat sina jobb, och kommande vinter beräknas ytterligare mellan 1 500 och 2 000 personer tillkomma. En arbetslöshet på närmare 7 % i vårt län kommande vinter är tyvärr en realitet, om inte kraftfulla åtgärder sätts in.

Herr talman! Riksdagen har vid upprepade tillfällen slagit fast att alla rätt till arbete. Här är samhällets, dvs. statens, ansvar stort. Betydande och snabba insatser måste till på en rad viktiga områden. Statliga beslut och medel efterfrågas därtill.

I regeringsdeklarationen slås också fast att hela Sverige skall leva. Detta är en förpliktelse, Börje Hörnlund – regeringen måste agera.

Från vårt län har vi till arbetsmarknadsministern skickat en förteckning över väl motiverade, genomtänkta angelägna projekt som, om de snabbt kom i gång, verksamt skulle bidra till att vända den negativa utvecklingen i Gävleborgs län.

Jag skall här koncentrera mig till de viktigaste förslagen.

Vi begär kraftfulla investeringar i vägar och järnvägar. Väginvesteringar för minst 600 milj.kr. kan tidigareläggas i Gävleborgs län. Särskild prioritet ger vi dock en ombyggnad av E 4 mellan Söderhamn och Hudiksvall. Det är nämligen inte enbart en länsangelägenhet, utan en riksangelägenhet att E 4:ns sämsta delar genom landet åtgärdas. Vi tycker det är läge för detta nu.

Detta kan också mycket lämpligt samordnas med de nödvändiga förbättringar som krävs på ostkustbanan för att snabbtågstrafiken Stockholm–Sundsvall snart skall komma till stånd.

Vad fick vi då i Börje Hörnlunds och regeringens paket häromveckan när det gäller vägarna? Jo, 14 milj.kr. till riksväg 83.

Detta är, herr talman, visserligen ett viktigt bidrag, men sett i relation till behoven är det alldeles för blygsamt.

När det gäller järnvägsinvesteringar får vi för en summa av drygt 2 miljarder kronor ett bra järnvägsnät i Gävleborg. Vi kräver naturligtvis inte detta på en gång. Det är viktigt att ostkustbanan kommer till stånd, som jag sade, men också allvarliga brister på stambanan bör åtgärdas tidigare.

Om detta sägs ingenting i regeringens paket.

Vi kan också konstatera att om man satsade på telekommunikationsinvesteringar, så kunde man med fog lägga 20 milj.kr. tidigare i Hälsingland. Det omfattar nätmoderniseringar och ombyggnader av lokaler.

I övrigt tar vi i vårt brev till arbetsmarknadsministern upp behovet av nybyggnad och förstärkning av högskolan Gävle–Sandviken. Vi tycker att det nya folkhälsoinstitutet bör lokaliseras till Gävleborgs län. Det finns logiska skäl för det.

Vi tycker naturligtvis också att AMS snart behöver få mer pengar av regeringen.

Herr talman! Jag vill gärna tro att arbetsmarknadsministern delar min uppfattning att arbetslöshet är det goda samhällets värsta fiende. Den nya regeringen har också sagt sig vilja bekämpa den med största kraft.

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

Men när man ser innehållet i regeringens sysselsättningspaket med Gävleborgsögon måste man konstatera att det är långt mellan ord och handling.

14 milj.kr. till riksväg 83, och 60 nya platser till högsolan. Det är vad vi har kunnat utläsa.

Vad blev det då av den stolta devisen "Hela Sverige skall leva"? Hittills inte särskilt mycket.

I arbetsmarknadskrafternas Sverige finns det inte plats för kraftfulla och snabba infrastruktursatsningar i skogslänen. Så måste vi tyvärr se det. Trots att det i många fall för den nya regeringen bara är att trycka på knappen. Det är synd, för det är nu sådana insatser skall göras, så att vi som bor bl.a. i Gävleborgs län skall stå bra rustade när konjunkturen vänder.

Anf. 16 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret.

Börje Hörnlund har ju fört många arbetsmarknadspolitiska debatter här i kammaren och redovisat hårda omdömen om regeringens politik, inte minst när det gäller regionalpolitiken.

Det skulle ha varit av stort intresse att ha fått veta på vilket sätt Börje Hörnlund i rollen av oppositionspolitiker skulle ha värderat det svar han nu lämnat på min interpellation. Knappast skulle han som länsföreträdare känt tillförsikt inför regeringens förslag. Det gör i varje fall inte jag! Jag har i interpellationen försökt att beskriva den besvärliga arbetsmarknadssituationen i länet, inte minst mot bakgrunden av att vi har hög andel sysselsättning inom industrin, som det just nu slår väldigt hårt på i länet.

På en punkt är svaret bra. Det skiljer sig i fråga om förklaringen till det besvärliga arbetsmarknadsläget från andra regeringsuttalanden, där man enbart skyller på den förra, socialdemokratiska, regeringen. Börje Hörnlund har uppenbarligen en mer nyanserad syn på den frågan.

I sitt svar hänvisar Börje Hörnlund i huvudsak till de förslag regeringen framlagt om den ekonomiska politiken. Där återfinns sådana förslag som minskade skatter för småföretag, sänkt förmögenhetsskatt, slopad omsättningsskatt på aktiehandel, slopade löntagarfonder, privatiserade företag, grundlagsskydd för privat ägande.

I förslagsbatteriet ingår också slopad avdragsrätt för fackavgifter, karensdagar i sjukförsäkringen, ökade avgifter till arbetslöshetskassan, och utebliven barnbidragshöjning från den 1 januari 1992. Vidare blir det högre hyror i nyproduktionen – om det nu blir så mycket nyproduktion av bostäder.

Herr talman! När jag möter arbetslösa eller varslade västmanlänningar – och de är ganska många redan och ser ut att bli fler – menar regeringen att jag med hänvisning till det som jag har räknat upp här tidigare skall kunna ge dem framtidstro. Jag måste tillstå att det inte är så lätt. Den som är arbetslös tycker nog att det hela mest liknar indiska reptrick.

Jag kan dock komplettera bilden med de insatser som länsarbetsnämnden i länet hittills har kunnat göra. Den har med viss framgång pressat ner den öppna arbetslösheten genom att använda de resurser den tidigare regeringen och den nuvarande regeringen tillfört länet genom arbetsmarknadsverket.

Den bistra sanningen är nu emellertid att nämnden inte har pengar till den pågående omfattningen av åtgärder. De aviserade ytterligare pengarna

räcker inte heller. Nämnden måste alltså börja dra ner på sina åtgärder. Det sker i ett län som i förhållande till befolkningen i åldersgruppen 16–64 år har den näst högsta andelen varslade. Riksgenomsnittet är knappt 3 %, i Västmanland är andelen nästan 4 %. I absoluta tal är det per oktober månad 5 315 västmanlänningar som är varslade.

Det blir lätt mycket statistik, procentsatser och absoluta tal, i arbetsmarknadspolitiska debatter. Men jag tycker det är angeläget att också peka på att det här rör sig om människor av kött och blod. Jag har träffat mer än en ung person som apropå radiolyssnandet när man vaknar har fällt repliken: Jag orkar snart inte lyssna på alla konstiga förslag som den här regeringen lägger fram och alla varsel som kommer.

Det tycker jag är mycket allvarligt, och det är angeläget att lyfta fram personerna bakom arbetslöshetssiffrorna.

Jag vill avsluta mitt inlägg här med den fråga som jag ställde till arbetsmarknadsministern tidigare, i interpellationen, och som han inte har besvarat, nämligen om han är beredd att tillföra tillräckligt mycket pengar. Jag får nu formulera om frågan så här: Är det arbetsmarknadsministerns uppfattning att länsarbetsnämnden nu skall börja dra ner sina åtgärder på grund av brist på pengar? Vore det inte rimligare att nämnden i stället kunde möta den stigande arbetslösheten med ökade insatser?

Anf. 17 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag kan inleda med att instämma i stora drag i den beskrivning av det aktuella arbetsmarknadsläget i Västmanlands län som Göran Magnusson redovisat i sin interpellation. Men jag kommer i mitt anförande att också beröra nödvändiga åtgärder för att mera långsiktigt utveckla länet.

Vi västmanlänningar är starkt medvetna om länets problem. Det arbetas intensivt på olika nivåer för en positiv utveckling av länet. Entusiasmen är fortfarande stor. Vi ser goda möjligheter att vända den negativa utvecklingen. Men det är nödvändigt med insatser från regering och riksdag.

Den högre utbildningen är viktig för ett län. Högskolan Eskilstuna/Västerås är gemensam för två län; Västmanlands län och Södermanlands län med tillsammans över 500 000 invånare. Det är de enda två länen i riket som har gemensam högskola.

Högskolan i Eskilstuna/Västerås har ej fått den utbildningsvolym som behövs. Många västmanländska ungdomar måste därför välja en högre utbildning på annat håll. Kontakterna med hemlänet tunnas ut. Ungdomarna bygger upp kontakter på den nya studieorten och stannar kvar efter färdiga studier. Vi behöver våra ungdomar i länet.

För Västmanlands del måste den högre utbildningen både breddas och fördjupas. De västmanländska ungdomarna måste få ett ökat antal högre utbildningar i hemlänet. Fördjupningen skall i första hand ske inom den tekniska sektorn. Länet är ju starkt industrialiserat, med många högteknologiska industrier.

Högskoledelen i Västerås är trångbodd, lokalerna är ej ändamålsenliga och ligger utspridda. Ett byggkonsortium har bildats med Västerås kommun, ABB och NCC som intressenter. Byggkonsortiet är berett att skaffa fram erforderligt kapital, och man är överens med byggnadsstyrelsen om hyres-

sättningen. Förslaget ligger hos regeringen för godkännande, antingen på utbildningsdepartementet eller möjligen på finansdepartementet.

Jag hoppas att arbetsmarknadsministern kan påskynda ett regeringsbeslut. Det är nödvändigt med en snar byggstart för att lindra det allvarliga sysselsättningsläget för byggnadsarbetarna i Västeråsregionen. Om regeringen snabbt ger sitt tillstånd kan detta omfattande byggnadsprojekt sättas i gång tämligen snart och vara klart hösten 1993.

Jag vill också säga något om betydelsen av goda kommunikationer för utvecklingen av en region. Jag vill börja med järnvägs kommunikationerna. Från andra världskrigets slut fram till våra dagar har mycket små nyinvesteringar gjorts i det svenska järnvägssystemet. Men nu är en vändning på gång, och det gläder mig.

För några dagar sedan var jag med om en invigning av Bergslagspendeln. Jag talade med flera SJ-anställda, som framhöll att det även för dem var en historisk händelse; tidigare hade man bara varit med om nedläggningar. Nästa stora järnvägsprojekt, som vi i Västmanlands län hoppas mycket på, är byggandet av Mälarbanan.

Det är också mycket betydelsefullt för en region att ha ett väl fungerande vägnät. De senaste årens medelstilldelning till Västmanlands län har ej medgivit att angelägna projekt kunnat genomföras i den takt som varit nödvändig för regionens utveckling.

Ett snabbt fullföljande av upprustningen av "räta linjen", dvs. vägsträckningen Norrköping-Västerås-Sala-Gävle skulle ha stor betydelse. Återstående vägvägsnitt behöver snabbt rustas, så "räta linjen" i hela sin sträckning får en jämn och hög standard. Då slipper Stockholmsregionen genomgående personbils- och lastbilstrafik i nord-sydlig riktning.

Jag har i flera år motionerat om medel för en upprustning av "räta linjen". Nu ser jag till min stora glädje att regeringen anvisar medel för att en ny förbifart skall kunna byggas vid Tärnsjö i Heby kommun. Men det behövs efter hand ytterligare medel för att hela sträckan Norrköping-Gävle skall få en jämn och hög standard. Då skulle med all sannolikhet genomfartstrafiken i Stockholmsområdet minska avsevärt, och den besvärliga trafiksituationen där skulle förbättras påtagligt. Det nu planerade vägprojektet förbi Tärnsjö omfattar ca 10 000 dagsverken.

Jag vill ta upp en tredje mycket betydelsefull sak för länet. Västmanlands län har inte fått del av någon av de statliga utlokaliseringar som genomförts under 1970- och 1980-talet. Västmanland är i detta avseende ett helt bortglömt län. Länet har inte ens fått någon kompensation för de nedläggningar av eller neddragningar i statliga verksamheter som drabbat länet. Västmanland måste nu under 1990-talet dels få del av aktuell lokalisering av nya statliga myndigheter, dels få del av aktuell omlokalisering av statlig verksamhet.

Jag har här i mitt anförande berört tre områden. För det första önskar jag en ökad satsning på högskolan. De 60 platser som nu föreslås är helt otillräckliga, men jag är tämligen säker på att regeringen kommer att anvisa betydligt fler i sin kommande budgetproposition. För det andra har jag pekat på vikten av en satsning på kommunikationer, järnvägar och vägar. Det är en del på gång, som jag har redovisat, men vi behöver ytterligare medel. För det tredje vill jag ha en lokalisering av statlig verksamhet till länet.

Enstaka punktsatser är viktiga men ej tillräckliga. Som jag ser det behövs det samlade insatser för att åstadkomma ett verkligt trendbrott när det gäller utvecklingen av inre Mälardalen och Bergslagen, och jag har en stor förhoppning om att arbetsmarknadsministern kan hjälpa till att åstadkomma detta trendbrott.

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

Anf. 18 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Jag ser med stor tillförsikt fram emot att få jobba tillsammans med Börje Hörnlund i de viktiga arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska frågorna. Jag vet att Börje Hörnlund känner enormt starkt för dessa frågor, och just känsla måste man ha i politiken för att nå resultat.

Jag vet också att Börje Hörnlund är mycket konstruktiv och resultatinriktad, fastän jag inför den här interpellationsdebatten kan tycka att han är litet väl effektiv när han slår ihop två interpellationer om två olika län – det gör det litet svårt att hålla ihop debatten.

Den svenska ekonomin är i kris, och arbetslöshetssiffrorna stiger med rasande fart. Det har vi hört flera vittna om från talarstolen. Det gäller inte minst mitt län, Gävleborgs län. Lönsamheten är sämre än på länge, och industriinvesteringarna uteblir snart helt och hållet. Vi kan inte se någon tillväxt i Sverige – något som man däremot fortfarande ser i andra, konkurrerande länder – och det är allvarligt. Symptomen är så tydliga. Nu är det oerhört viktigt att vi hittar lösningar på problemen.

Vi har hört min länskollega nämna de arbetslöshetstal som gäller i Gävleborg. Vi har överskridit 4 %. Gävleborgs län har ett besvärligt strategiskt läge – vi är varken/eller. Vi är inte ett Norrlandslän, och vi är inte heller ett tätortslän. Vi har alltså den näst högsta arbetslöshetssiffran i dag, och ändå känner vi i samband med olika prioriteringar att detta inte riktigt tas på allvar. Jag vill noga betona i den här interpellationsdebatten att det nu är dags att titta på Gävleborgs län som ett krislän, inte minst i fråga om sysselsättningsläget för ungdomar och för kvinnor.

De regionala skillnaderna i länet är dessutom stora. Där kommer Hälsingland, som är mitt landskap, ännu tydligare i strykklasse, och inlandskommunerna har det allra sämst.

Därför är det nu oerhört viktigt att vi kan hitta en framtidstro. Var ligger då den framtidstron? Jo, den ligger i de små och medelstora företagen. Därför känner jag att det är en riktig satsning som regeringen har gjort när den har vidtagit olika åtgärder för att stimulera små och medelstora företag att våga starta ny tillverkning. Det är där som arbetstillfällena kan skapas.

Socialdemokraternas näringspolitik har alltid präglats av misstänksamhet mot företagande – det har varit fel att få hygglig lönsamhet i företagen. Det är precis det här som det är så oerhört viktigt att ändra på, så att vi får en framtidstro och att det kan skapas nya, värdefulla arbetstillfällen.

Det är naturligtvis oerhört viktigt att rädda de arbetstillfällena som redan finns i dessa företag, och det gör man genom skattelättnader. Förmögenhetsskatten kan nu sänkas och tas bort på arbetande kapital, och på så sätt undviker man den här indirekta straffskatten. Det är på tiden att socialdemokraterna ser det tydliga sambandet mellan sysselsättning och tillväxt i de mindre

och medelstora företagen och att vi måste få en skattepolitik som ger arbetstillfällen.

Jag skulle vilja ställa några frågor till Börje Hörnlund. Jag har vid flera tillfällen försökt föra fram en frågeställning som jag tror är väsentlig. Det gäller just fördelningen av länsanslag, fördelningen av de regionalpolitiska anslagen och även stödet till arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna. Varför skall vi på riksdags- och regeringsnivå komma med pekpinnar som strikt anger hur de pengarna skall användas? Varför måste vi sätta upp kriterier som måste uppfyllas? Jag vill gärna att anslagsfördelningen skall kunna släppas friare.

Det är länsstyrelsen och länsarbetsnämnderna som befinner sig närmast behoven. Varför kan vi inte ge dem förtroende att själva avgöra var och hur man får de bästa effekterna av statens satsade pengar? Mer frihet att disponera anslagen! Jag vill gärna höra Börje Hörnlunds reaktion på den synpunkten. Tack!

Anf. 19 ROLF DAHLBERG (m):

Herr talman! Låt mig först instämma i den beskrivning som Axel Andersson och i viss mån också Karin Starrin har gjort beträffande arbetsmarknadsläget i Gävleborgs län. Men vad som inte har kommit fram är att det har varit så i vårt län år efter år. Oavsett om det är lågkonjunktur eller högkonjunktur har vi haft den besvärligaste arbetsmarknadssituationen näst efter Norrbotten.

Man måste då fråga sig vad som är orsaken till detta. För att svara på den frågan måste man titta närmare på hur Gävleborgs län ser ut och hur näringslivet i vårt län ser ut. Man konstaterar då snabbt att näringslivet i vårt län domineras av stor, tung industri på järn-, stål-, massa- och träsidan.

När en sådan tung basindustri dominerar så kraftigt som den gör i vårt län blir arbetsmarknaden ganska ensidig, och den blir också känslig för konjunktursvängningar. Vi har en mycket liten andel småföretag i vårt län. Vi har dålig småföretagartradition i länet, och det måste vi försöka komma till rätta med.

En sak som vi har pekat på i den politiska debatten är att socialdemokraterna så totalt har dominerat det röda Gävleborg. De har i praktiken haft styret i 40–50 år i praktiskt taget samtliga kommuner, i landstinget, i länsstyrelsens styrelse och i andra länsorgan. Man har dominerat totalt, och man har inte släppt fram alternativ; allt har lösts av de politiska församlingarna, och detta har hämmat tillväxten av småföretag, som på det viset har flyttat till andra delar av landet. Det är helt klart att det är på det viset.

Därför är det som regeringen nu föreslår, dels i småföretagarpropositionen, dels i skattepropositionen, om lättnader på skattesidan för småföretagarna välkommet, speciellt i vårt län. Karin Starrin pekade på förslaget om förmögenhetsskatten – det är en del. Förslaget om arvsskatten är en annan. På det sättet underlättar man generationsskiftet så att småföretagen inte köps upp av stora koncerner.

Man ämnar vidare bryta monopolen, inte minst de kommunala monopolen, och släppa fram privata alternativ till offentligt tillhandahållande av den service som medborgarna behöver. Man skall avreglera och öka konkurren-

sen. Detta betyder oerhört mycket för vårt län när det så småningom ger effekt – det kommer naturligtvis att ta tid.

Karin Starrin var också inne på en sak som jag har funderat över och som jag tror vore en bra åtgärd i vårt län, nämligen länsstyrelsens regionalpolitiska anslag och de begränsningar som finns i regelverket för den. Vi vet nu att det hämmar och hindrar länsstyrelsen att gå in i objekt som är viktiga och som borde prioriteras framför andra. Jag skall försöka verka för att Gävleborgs län på försök får bli ett frilän, där man med fullständig frihet får hantera anslaget inom länet. Det är trots allt i länet som man har den största kunskapen om var man får den bästa effekten av att använda anslaget.

Som det nu är kanske man på länsstyrelsenivå blir tvungen att anta ett projekt som det är sämre prognos för än ett annat projekt, därför att reglerna säger att man måste begränsa det till vissa delar av länet. Detta tror jag är oerhört viktigt. Egentligen borde det här gälla för hela landet, men jag kommer för min del att arbeta för att vårt län, som näst Norrbotten är det mest utsatta länet i Sverige, får den friheten och på det viset åtminstone kan göra något mer inom ramen för de pengar som i dag finns för åtgärder inom regionalpolitiken.

Anf. 20 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag har lyssnat till arbetsmarknadsministerns syn på och förslag till åtgärder mot arbetslösheten. Jag tackar för de synpunkterna, men jag vill ändå lyfta fram problemen i vårt län ännu en gång.

Jag är ung, och jag mår dåligt av att alltför många av mina jämnåriga i Gävleborg är arbetslösa just nu. I Gävleborg har vi, som Axel Andersson sade, landets högsta arbetslöshet bland oss ungdomar. Det är ett stort problem för de arbetslösa, inte bara ekonomiskt utan också för dem som människor. Självkänslan krymper, och många saknar vuxenkontakter och arbetskamrater. Det är alldeles för många som mår dåligt och saknar framtidstro.

Som arbetsmarknadsministern vet är vårt län uppbyggt på en traditionellt manlig industri. Det är alltså tjejerna som drabbas allra först i en lågkonjunktur. På grund av den tunga industrin har vi också problem med förslitningsskador, och tyvärr är folkhälsan i länet över lag ganska dålig. Det är inget som vi är glada eller stolta över. Det är för att förebygga fler skador och större problem som vi lyfter fram den frågan.

Tack vare pengar ur arbetslivsfonden har vi kunnat satsa på olika åtgärder som gäller arbetsskador och arbetsmiljön. Arbetsmarknadsministern vet säkert att arbetslivsfonden har väldigt mycket att göra i dessa dagar. Man behöver varje krona man kan få. Just efterfrågan pekar på att problemet är stort.

Då vi i Gävleborg ansöker om att få folkhälsoinstitutet till oss har vi därför mycket på fötterna. Ett folkhälsoinstitut till oss skulle vara till stor hjälp då det gäller möjligheter till fortbildning, inom och utom länet. Det skulle innebära arbetstillfällen, och det skulle komplettera de kunskaper som redan finns hos oss, både inom landstinget och på högskolan, och stärka folkhälsan. Ett folkhälsoinstitut till oss i Gävleborg skulle komma rakt in i verkligheten, den verklighet som är basen för hela vårt samhälle.

Vår högskola är i dag en av Sveriges minsta. Ändå har den betytt mycket

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

för oss från länet. Vi vet alla att utbildningen är en viktig del av samhällsutvecklingen. Utbildningen öppnar vägar för nya synsätt och problemlösningar.

Fler utbildningsplatser skulle även det innebära arbetstillfällen – för lärare men också för byggnadsarbetare; det är i dag en av de yrkesgrupper som drabbas allra värst av arbetslösheten, även hos oss. Det skulle också innebära att ungdomarna i vårt län skulle kunna utbilda sig på hemmaplan, och det skulle höja utbildningsnivån i Gävleborg.

För oss är alla dessa förslag viktiga. De är t.o.m. avgörande för länets framtid. Det handlar nämligen om möjligheter för ungdomar att stanna kvar och växa upp i ett starkt län. Därför kan åtgärderna till oss aldrig bli för många. Insatserna till vårt län och till andra organisationer måste komma nu. Även AMS har ett stort behov av pengar. AMS behöver varenda krona som de har ansökt om. De pengar som AMS har i dag räcker fram till mars nästa år. Tyvärr tror jag inte att problemen är över då.

Många siffror och förslag har cirkulerat i dag. Låt dem landa snabbt. Glöm inte att bakom varje arbetslöshetssiffra finns människor, framför allt ungdomar. Det är människor av kött och blod med känslor och ansvar. Det är alla de som det egentligen handlar om.

Regeringen har från byggnadsstyrelsen fått en framställan om godkännande av hyreskostnader och nybyggnad av högskolan på Allerholmen i Gävle. Ett snabbt ja till framställningen skulle innebära att byggnadsarbeten för ca 200 milj. kr. kan komma i gång, samtidigt som högskolan hos oss skulle få nya och ändamålsenliga lokaler. Av de högskoleplatser som regeringen skall fördela för våren 1992 kan vår högskola ta emot minst 230 årsplatser. I regeringens paket blev det 60 platser. Det är därför viktigt för oss att regeringen i det ordinarie budgetarbetet medverkar till en ytterligare förstärkning av högskolan genom att utöka antalet fasta platser, vidga forskningsresurserna och förstärka samhällsbyggardelen av högskolan.

Arbetsmarknadsministern, se till Gävleborg då det gäller högskolan och folkhälsoinstitutet. Vi behöver en del av de 2 000 nya platser till högskolan som arbetsmarknadsministern nämnde. Tillsammans skulle dessa åtgärder innebära en bra grund för ungdomarna i mitt län att leva vidare.

Anf. 21 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Axel Andersson konstaterar mycket riktigt att vi har en besvärlig konjunktur, och han påpekar också att det är speciellt besvärligt i ett län där det sker stora strukturella förändringar. När det gäller vägarna antar jag att Gävleborg också får en del av de 101 milj. kr. som skall gå till bärighetshöjande åtgärder. Jag har i och för sig inte hand om den frågan, men det skulle förvåna mig mycket om så inte sker.

Till Karin Starrin vill jag säga att jag tar på stort allvar att Gävleborg ligger i topp både när det gäller öppen arbetslöshet och antalet människor i olika åtgärder. Jag har besökt Norrbotten – som inte är så olik Gävleborg, det är bara litet större – och Skåne. Jag har således varit längst i norr och längst i söder. Jag planerar att besöka Gävleborg som nästa län, eftersom så många riskerar att hamna utanför den ordinarie arbetsmarknaden där.

När det gäller frågorna kan jag konstatera att så sent som för innevarande

budgetår fick AMS väsentligt utökade befogenheter genom att ett antal anslag slogs ihop. AMS kan således friare välja mellan olika åtgärder. Stegvis har också användningen av länsanslagen blivit friare. Men jag är inte främmande för att de behöver en ytterligare översyn så att man kan ta bort en del av de kantigheter som län och länsmyndigheter upplever.

Jag har redan, Göran Magnusson, mötts av beskedet att pengarna som är anslagna till olika åtgärder inte skulle räcka till. Åtgärderna blir faktiskt dyrare än beräknat. Man tar t.ex. emot väldigt få ungdomar i 18–19 års ålder med det lägre bidraget. Man väntar tills de sju veckor har gått då det utgår 100 % i lön och 5 % i administration.

Det finns ytterligare ett bekymmer med att pengarna inte räcker. Arbetsmarknadsfonden töms nu nämligen i mycket snabb takt på grund av en ökande öppen arbetslöshet. En hel del har också finansierats ur arbetsmarknadsfonden. Den här regeringen ändrar på en del finansieringar som den socialdemokratiska regeringen hade gjort och tänkte göra via arbetsmarknadsfonden. Vi tar det direkt på budgeten. Arbetsmarknadsfonden tenderar att tömmas i senare delen av år 1992. Jag kan nämna att bara i oktober månad gick det ut 1,3 miljarder kronor i kontant arbetslöshetsunderstöd. Det leder inte framåt. Här måste det till nya funderingar om flera åtgärder på olika sätt så att vi får ner det kontanta utbetalandet.

Göran Magnusson säger att han har mötts av folk som tycker att det är jobbigt med olika förklaringar. Jag vill säga till Göran Magnusson att han faktiskt själv har en förklaringsskyldighet. Han kan t.ex. säga att när socialdemokraterna tillsammans med andra avreglerade valutamarknaden och anslöt oss till ecun, måste vi ligga på ungefär samma nivå när det gäller kapitalbeskattningar av olika slag. I annat fall uppstår samma situation som under det näst sista året socialdemokraterna hade regeringsmakten. Det gick ut 100 miljarder ur landet, och kom bara in 10 miljarder. Då rök väldigt många riktiga jobb och investeringar för vårt land. Jag tycker att vi här har ett gemensamt ansvar litet till mans att förklara oss.

Birger Andersson månar helt riktigt om sin högskola. Jag kan bara säga att det kommer förslag om ytterligare platser i budgetpropositionen. Hur dessa platser fördelas kan jag inte riktigt svara på just nu. Rent allmänt vill jag säga att vi måste få fler högskoleutbildade, även utanför de sedvanliga stora universitetsorterna. Det är ett sätt att utveckla hela landet och de olika regionerna. De små högskolorna kan bli och bör vara en bra regionalpolitisk motor. Jag skall lägga det här med byggstarten på minnet.

Det var bra att Ulrica Messing tog upp ungdomsarbetslösheten. Vi har bra kontroll på ungdomarna i åldern 16–19 år. Däremot måste vi se upp med åldersgruppen 20–24. I den gruppen riskerar många att bli långtidsarbetslösa.

Jag vill avsluta med att säga att målsättningen att hela Sverige skall leva och utvecklas står fast. Det kommer jag att bevaka, och det förutsätter jag att riksdagens ärade ledamöter också kommer att göra.

Anf. 22 AXEL ANDERSSON (s):

Herr talman! Det var ett för oss glädjande besked som arbetsmarknadsministern gav, när han till Karin Starrin lämnade upplysningen att han tänker

besöka Gävleborgs län som det andra länet efter det Norrbottensbesök som han nyss har gjort. Jag hoppas, Börje Hörnlund, att vi som tillhör andra partier får vara med på ett hörn vid besöket. Vi skall se till att vi på ett konstruktivt sätt kan diskutera vad som är möjligt att göra. Vi ser fram emot det här besöket.

Det enda besked som jag kunde upptäcka i arbetsmarknadsministrerns samlade svar till alla i debatten deltagande var att arbetsmarknadsministern förutsatte att kommunikationsministern skulle ha med vägar också i Gävleborgs län i ett kommande åtgärds paket. Om jag inte är fel underrättad ingår i den nya regeringens organisation det regionalpolitiska ansvaret i Börje Hörnlunds arbetsuppgifter. Därför har jag bedömt det så, att arbetsmarknadsministern i den rollen måste ha ett samordnande ansvar för de regionalpolitiska insatserna. Det är därför jag har ställt dessa frågor direkt till arbetsmarknadsministern.

Jag måste ta tillfället i akt att upprepa mina frågor:

Hur blir det med sträckningen av E 4-an genom Gävleborgs län? Vi har en mycket besvärande flaskhals mellan Söderhamn och Hudiksvall, en sträcka på ca 5 mil. Parallellt med denna vägsträcka skall den nya och förbättrade ostkustbanan gå. Det finns alltså här en alldeles utomordentlig möjlighet till ett samlat viktigt infrastrukturellt investeringsprojekt. Detta projekt var när det gäller ostkustbanan så gott som klart. Jag vet inte vad som har hängt upp sig och varför vi inte kan få någon tydlig signal. Vissa förberedande arbeten pågår, men vad vi i länet vill ha är ett uttalat intresse från regeringen av att mer planmässigt sätta i gång dessa investeringar.

Detsamma gäller stambanan. Vi har där länge haft behov av förstärkningar, framför allt av godstrafiken. Men om vi fick det skulle vi också få möjligheter att förbättra persontrafiken på stambanan genom Gävleborgs län.

Jag hoppas att arbetsmarknadsministern i sitt nästa inlägg ger mig besked på dessa båda punkter.

Till Karin Starrin skulle jag vilja säga att vi naturligtvis är beredda att diskutera åtgärder som kan förbättra situationen för småföretagsamheten. Men därifrån är steget mycket långt till att så okritiskt som Karin Starrin gör hylla den skattepolitik som gagnar de rika och drabbar de fattiga i samhället.

Till Rolf Dahlberg ber jag att få återkomma i nästa inlägg.

Anf. 23 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Det är bra att Börje Hörnlund nu är på det klara med att de medel som har tilldelats Västmanlands län och som kommer att tilldelas länet inte är tillräckliga. Det vore också bra om Börje Hörnlund kunde ge en signal till länsarbetsnämnden, om man skall börja dra ned och anpassa sig till den nuvarande anslagsnivån eller om man kan fortsätta och kanske rent av öka verksamheten med hänsyn till den stigande arbetslösheten i länet.

En sådan här interpellationsdebatt blir något knepig när det gäller vägarna. Detta är en viktig fråga, och Börje Hörnlund hänvisar till sammanhanget och helheten. Det blir då inte särskilt meningsfullt att diskutera konkreta vägprojekt, eftersom det är en annan minister som skall kallas hit för att svara på sådana frågor. Vi får väl då göra det för att diskutera den saken,

men det vore bra om vi kunde ha debatter som berör arbetsmarknadsläget i dess helhet och de åtgärder som behöver vidtas i olika län.

Jag skall också kommentera vad som sades om vad man bör förklara och vad Börje Hörnlund anser att jag skall säga. Jag har i och för sig inte föreskrivit vad Börje Hörnlund skall säga – det framgår av interpellationssvar och annat. Men det är naturligtvis viktigt att man ger människorna en korrekt bild av förutsättningarna för den ekonomiska politiken och av de möjligheter i olika avseenden som finns. Det är ju inte alldeles säkert att den bild som regeringen för närvarande kablar ut via media och på annat sätt är den alldeles korrekta beskrivningen av de ekonomiska förutsättningarna. Det finns nog ett och annat att diskutera när det gäller dessa frågor.

Herr talman! Jag skulle vilja ta upp frågan om byggsysselsättningen i länet. I byggtreprenörernas prognos förutses en mycket kraftig nedgång just i Västmanland, kraftigare där än i andra län. Därför vore det angeläget, Börje Hörnlund, om man kunde ta tag i frågan om nya byggnader för högskolan i Västerås. Vi är intresserade av fler platser, och vi tackar för vad vi får nu och hoppas att få fler. Men det behövs också nya byggnader för högskolan i Västerås. Staten skulle här kunna åstadkomma mycket byggsysselsättning med begränsade anslagsmedel. Man skulle snabbt kunna få i gång ett bra byggprojekt i länet. Det vill vi gärna att arbetsmarknadsministern talar med sina kolleger om eller på annat sätt medverkar till.

Det är givetvis också bra att arbetsmarknadsministern orienterar sig om läget i olika län. Vi skall naturligtvis inte diskutera var läget är som mest bekymmersamt, men det är inget tvivel om att även vi i Västmanlands län gärna skulle ta emot arbetsmarknadsministern för att kunna informera honom om våra specifika bekymmer och de problem som vi har, exempelvis Södertälje kanal och andra saker. Dessa skall jag be att få återkomma till i mitt nästa inlägg.

Anf. 24 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Två glada besked tycker jag att jag har fått i denna interpellationsdebatt.

Jag har fått ett positivt svar på min förfrågan, om Börje Hörnlund kommer att besöka Gävleborgs län och då inte bara Gävle utan hela länet – han får gärna komma även till min hemkommun, Edsbyn.

Det andra glada beskedet är att Börje Hörnlund ser positivt på mina funderingar om att vi måste förenkla regelverket, att vi måste inse att de människor som arbetar närmast verkligheten med den här typen av frågor bäst vet hur anslagen bör fördelas för att ge den största effekten.

Jag hade en interpellationsdebatt med förre industriministern Rune Molin, där han klart avvisade dessa funderingar. Nu känns det som om det finns hopp om att vi skall kunna förenkla regelverket och kunna ägna oss åt det som är politikens huvuduppgift.

Hur skall vi kunna få företag att etablera sig i Gävleborgs län när lågkonjunkturen vänder och vi får en positiv utveckling igen? Det är den huvudfråga som vi måste ställa oss. Här har samhället oerhört viktiga uppgifter när det gäller att förbättra infrastrukturen – vägar, järnvägar och inte minst utbildning. Jag tycker mig nu ha fått stöd i dessa viktiga frågor även från

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

socialdemokratiskt håll. Vi slåss starkare tillsammans, och nu har vi socialdemokraterna på vår sida, när vi ideligen skall begära ökade anslag för vägar och järnvägar.

Ökad utbildning, inte minst för ungdomar, är också något oerhört viktigt, och jag stöder verkligen Ulrica Messings uppfattning att vi måste få en utökning av högskolan, bl.a. en nybyggnad för högskolan i Gävle. Detta skulle möjliggöra en ökad utlokalisering av utbildning till både södra och norra Hälsingland.

Jag vill ställa en fråga till Börje Hörnlund: Vad gör Börje Hörnlund för att få sådana kontakter mellan departementen att man kan trycka på för att få fram investeringar till såväl vägar och järnvägar som utbildning?

Anf. 25 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Jag uppskattar mycket att Börje Hörnlund precis som jag själv tar ungdomsarbetslösheten på allvar.

Eftersom ungdomar, skola och utbildning hänger ihop, hoppas jag också att arbetsmarknadsministern kommer ihåg Gävleborg då det är dags för budgetarbetet. Vi har ju som sagt blivit tilldelade 60 platser till vår högskola, och ytterligare 200 skulle vara en stor hjälp för de ungdomar som finns i vårt län. Dels skulle det ge möjligheter till fortbildning inom länet, dels skulle det ge många av våra arbetslösa byggnadsarbetare arbete.

Jag hoppas därför att jag om inte förr så i alla fall när ministern kommer till Gävleborg kan få besked om vad som händer med högskolan i Gävle-/Sandviken.

Anf. 26 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag vill först vända mig till Axel Andersson och säga att jag förutsätter att landshövdingen tillsammans med länets partirepresentanter lägger upp en mycket intressant dag. Jag kommer själv inte att försöka påverka den, utan det skall länet göra.

Beträffande vad både Axel Andersson och Karin Starrin sade och vad även Ulrica Messing nämnde i den senare delen av sitt inlägg vill jag säga att det är alldeles riktigt att det regionalpolitiska ansvaret är lagt på mina axlar. Detta består dels i att jag har litet medel att använda, men vi som har sysslat med dessa frågor ett antal år vet att dessa medel är rätt marginella i förhållande till de totala satsningarna i ett land som vårt. Om hela landet skall utvecklas är därför samtliga ministrar *nästan* lika intressanta. Framför allt är det viktigt vad som görs inom utbildningsområdet, näringsdepartementets och kommunikationsdepartementets områden.

Min uppgift när det gäller just arbetsmarknadsfrågor är att diskutera ramar inom olika områden och möjligheter att utvidga utbildning, t.ex. komvux och högskolor. Däremot blir ingen glad om jag säger att jag vill satsa på en sträckning av E 4 framför en annan, utan på det området får man allt vara ganska försiktig om det skall gå väl.

Det är alltså inte bara mig ni skall försöka plåga i den här typen av frågor, utan det är även ett antal andra ministrar.

Dels har vi statssekreterare som samordnar sig och ser närmare på saker

och ting, dels försöker jag prata mycket med mina kolleger i olika frågor för att regeringen som helhet skall få rätt profil vad gäller att se till att hela landet skall utvecklas.

Till Göran Magnusson vill jag bara säga att landshövdingen Rydh med sällskap är på väg in till departementet. Jag måste välja att besöka bara ett fåtal län så här mitt i budgetarbetet och arbetet med andra uppgifter, men jag försöker att på departementet träffa företrädare för län som jag inte själv hinner besöka. Detta är alltså fallet vad gäller flertalet län.

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

Anf. 27 AXEL ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vill än en gång tacka arbetsmarknadsministern för den utförliga beskrivningen av regeringens arbetsformer vad gäller fördelningen och det totala ansvaret. Det gav mig intrycket att arbetsmarknadsministern aktivt arbetar också för den norra delen av Sverige.

Det man kunde bedöma av innehållet i sysselsättningspaketet gav annars upphov till vissa farhågor. På mig verkade det åtminstone i förstone som om regeringen alltför ensidigt satsade infrastrukturåtgärder på expansiva tillväxtområden i den södra delen av landet. Det gjorde mig som norrlänning bekymrad, eftersom jag vet lika väl som Börje Hörnlund att mängden pengar är begränsad och att det då gäller att fördela dem rättvist.

Jag har nu några gånger talat om det projekt som i fråga om kommunikationerna är det absolut viktigaste för vårt län, nämligen kombinationen av förbättringar på E 4 och ostkustbanan. Detta är angeläget, och det skulle vara bra för Börje Hörnlunds fortsatta anseende om han så småningom, efter resonemang med de andra ministrarna – jag förstår att Börje Hörnlund inte kan säga något om detta direkt i dag – kunde komma fram till det som den gamla socialdemokratiska regeringen, efter påtryckningar från oss i skogslänen, kom fram till, nämligen att man skulle tidigarelägga, dvs. prioritera, snabbtågen från Stockholm upp till Sundsvall.

Vi förutsätter att Börje Hörnlund i varje fall i det avseendet följer samma linje och att han trycker på startknappen. Allt som skall utredas är nämligen redan utrett, och alla siffror som skall jämföras är redan jämförda. Det finns inte längre något utrymme för väntan, utan här kan man sätta i gång.

Anf. 28 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Fru talman! Jag vill gärna börja med att instämma i vad Ulrica Messing sade beträffande ungdomarnas speciella situation på arbetsmarknaden och vad gäller arbetslöshetsproblemen. Det är bra att flera talare deltar och poängterar olika grupperingar. Det är ingen som i den här debatten närmare har berört kvinnornas situation. Även detta är ju en grupp som är särskilt utsatt, inte minst om det blir fråga om en neddragning och en omstrukturering av den offentliga sektorn, vilket också aviseras.

Jag har, Börje Hörnlund, stor förståelse för att det inte går att resa runt i hela landet, och det är bra att Jan Rydh och hans medarbetare åker hit för att beskriva läget. Men som arbetsmarknadsministern själv anser går naturligtvis ingenting upp mot att på platsen studera de förhållanden som råder.

Det kom inte något svar på min fråga huruvida det blir mer pengar till Västmanlands län eller om länsarbetsnämndens personal nu, i en situation

av stigande arbetslöshet, skall börja dra ner på sin verksamhet. Jag har tagit upp några olika frågor ur landshövdingens brev, och det är möjligt att landshövdingen senare i eftermiddag får ett svar på den punkten. Det vore intressant att få veta hur arbetsmarknadsministern kommer att hantera de frågor som är berörda i brevet. Det gäller bl.a. frågan om statens medverkan i fördjupningar av Södertälje kanal, som har en stor regionalekonomisk betydelse.

Det finns också frågor som berör E 18 och väg 67 samt byggfrågor vad gäller exempelvis högskolan i Västerås. Staten kan genom dessa projekt snabbt medverka till ett förbättrat sysselsättningsläge.

En fråga jag bara vill resa i detta sammanhang är den som avser de 100 milj.kr. som finns i någonting som heter Bruksinvest och som är kvar sedan stålkrisen uppe i Bergslagen och i Fagersta. Frågan är om ministern skulle kunna tänka sig att medverka till att de 100 miljonerna kommer till användning i detta besvärliga sysselsättningsläge.

Låt mig, fru talman, tacka Börje Hörnlund för hans medverkan i debatten och för de svar han har givit, även om jag tycker att det kunde ha varit fler konkreta besked.

Jag vill också till sist konstatera att Birger Andersson och jag är de enda från Västmanlandsbanken som har deltagit i debatten. Jag förstår det med tanke på den debatt vi hade i våras, då i varje fall de moderata företrädarna ansåg att det som var nödvändigt för länet var exempelvis privat arbetsförmedling, minskade kostnader för företagen vad avser moms och lägre sociala kostnader samt att man inte skulle ha konstlade åtgärder på arbetsmarknaden. Jag förstår att dessa moderata företrädare inte deltar i den här debatten, eftersom det är inslag av den typen som den nya regeringen nu för fram.

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Under senare år har ju någon ERU-forskare inte riktigt trott på rikets alla regioner. Vi har också i dagarna fått produktivitsdelegationens utredning som också kräver en speciell debatt. Men jag vill peka på – och det tror jag att vi måste slå fast ganska tidigt i debatten – att de som har gjort jobbet inte har beaktat de regionalpolitiska frågorna och miljöfrågorna. Men dessa frågor måste ju regering och riksdag beakta mycket noga.

När det gäller moderna järnvägar och bra vägar kan jag inte gå in på konkreta projekt, men jag kan peka på att det i regeringsförklaringen står att moderna järnvägar och bra vägar skall komma hela landet till del. Det är klart att detta är en passus som jag då och då för fram.

Göran Magnusson tog upp kvinnornas roll. Denna roll, liksom ungdomarnas situation, är något som man i dessa dagar måste speciellt beakta. Inte minst gäller detta de yngre kvinnorna. Här måste man notera att mycket litet av regionalpolitiska medel och glesbygdsmedel går till kvinnosysselsättning. Det där kräver en viss eftertanke.

Göran Magnusson avslutade med att säga att han vill ha besked om mera pengar. Han kan inte få något svar i dag. Jag kan bara säga att jag följer frågan och att jag hela tiden har kontakt med AMS och regeringskolleger när det gäller den frågeställningen.

Beträffande Bruksinvest AB vill jag bara säga att det inom departementet

pågår en ny beredning, eftersom pengarna verkar ha vilat rätt mycket i lugn och ro.

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Överläggningen var härmed avslutad.

*Muntliga frågor till
statsråd*

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 14.03 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.30.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.30.

5 § Muntliga frågor till statsråd

Statsminister Carl Bildt (m), arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c), finansminister Anne Wibble (fp), kommunikationsminister Mats Odell (kds) och statsrådet Bo Lundgren (m) hade infunnit sig i kammaren för att svara på muntliga frågor.

Turistmomsen

Anf. 30 IAN WACHTMEISTER (nyd):

Fru talman! Turistmomsen har döpts till den dummaste av skatter. Med föreslaget upplägg hävdar regeringen, herr statsminister, en politik enligt vilken vi skulle momsbelägga exporten och momsbefria importen. Det är ett ganska originellt sätt att behandla en bransch på. Det är ganska originellt över huvud taget.

Jag får kanske tillägga att svenskar på resa i denna bemärkelse egentligen är import, och utlänningar som kommer hit är export. Det är kanske det som man har haft svårt för.

Är statsministern fortfarande förvånad över att turismen går åt fel håll i Sverige? Om statsministern är förvånad, är även finansministern det?

Anf. 31 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Regeringen har lagt fram ett förslag om en kraftig sänkning av turistmomsen, som skall behandlas av riksdagen. Det visar att regeringen noterar de problem som turistnäringen står inför. Förutom den sänkning på hotell- och serveringstjänster som tidigare har diskuterats är det också fråga om en sänkning av momsen på inrikes persontransporter.

Möjligheten att genomföra skattesänkningar är också beroende av att det finns en tillräcklig, sund finansiering av skattesänkningarna. Det är ett av skälen, rent generellt, till att regeringen också har lagt och kommer att lägga

fram förslag till riksdagen om en minskning av offentliga utgifter. Förutsättningen för att kunna sänka skatter i fortsättningen är att riksdagen är beredd att skjuta upp exempelvis den tidigare aviserade barnbidragshöjningen.

Anf. 32 IAN WACHTMEISTER (m):

Fru talman! Min fråga kvarstår, nämligen om statsministern är förvånad över att turistströmmen går åt fel håll. Hur det än är med den saken, är detta förvridet, eller hur? 18 % turistmoms eller 25 % är fortfarande i princip samma sak, nämligen att vi momsbelägger exporten. Vi momsbelägger att turister kommer hit. Detta är en stor bransch, som har många människor sysselsatta. Frågan är väsentlig.

Anf. 33 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det är just för att regeringen upplever att det finns problem som regeringen har föreslagit riksdagen att sänka den s.k. turistmomsen med sju procentenheter från den 1 januari. Det är vår förhoppning att det förslaget kommer att passera i riksdagen, och att branschen då får bättre förutsättningar.

Skattepolitiken

Anf. 34 ODD ENGSTRÖM (s):

Fru talman! Detta är en fråga till statsministern.

De som äger aktier, kapital och förmögenheter skall nu bjudas till fest med skattesänkning, för att få lust att göra en insats för Sverige, medan de som lever på att arbeta skall få höjd skatt, höjd hyra och senarelagda barnbidragshöjningar.

Hur kan statsministern försvara att hans regering gör skillnad på folk?

Anf. 35 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Det förvånar mig att höra detta återfall i gammal vänsterpopulism från f.d. vice statsministerns sida.

Inriktningen på regeringens ekonomiska politik är att se till att vi får fram jobb. Det allvarligaste fördelningspolitiska problemet som vi står inför i Sverige i dag är att människor förlorar sina jobb. Det finns ingenting som slår så hårt mot familjer, individer och bygder.

Anledningen till att vi förlorar jobben är att vi har bedrivit en felaktig ekonomisk politik och delvis en felaktig skattepolitik, som har försämrat förutsättningarna för företagande, sparande och investeringar i Sverige. Nu sänker vi skatterna på investeringar, på sparande och på företagande. Det är för att det skall bli jobb i Sverige. Det finns ingen fördelningspolitik som kan lyckas om vi fortsätter att förlora jobb i den takt som vi gör i dag. Skulle vi hålla kvar dessa skatter på företagande, skulle jobben fortsätta att slås ut. Det vore den sämsta tänkbara fördelningspolitik som över huvud taget skulle kunna bedrivas.

Anf. 36 ODD ENGSTRÖM (s):

Fru talman! Statsministern hävdar att denna politik, som gör skillnad på folk, är till för att föra Sverige på rätt väg. Hur tolkar då statsministern att Veckans Affärer nu utbrister: Fel medicin av Wibble ger förvärrad kris? Hur tolkar han att Affärsvärlden slår fast: Borgerlig regering, med borgerlig åtstramning, fördjupar lågkonjunkturen? Hur tolkar han att centerns partisekreterare så sent som i går kväll önskade sig en kommission om byggande och bostäder? Var det en haverikommission manne, efter två månader med Carl Bildt?

Anf. 37 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Det är mycket som kan tolkas. Jag läste den förutvarande finansministern Kjell-Olof Feldt i Dagens Nyheter i dag på morgonen. Han företräder närmast den uppfattningen att regeringen inte stramade åt ekonomin tillräckligt. Om jag inte missminner mig var även hans efterträdare Allan Larsson inne på samma tema. Man menar att den politik som vi har fört ökar utgifterna för mycket och att det ty följdande blev en expansiv politik.

Det förekommer förvisso synpunkter från bägge hållen, både att det är för mycket åtstramning och att det är för litet åtstramning; den senare linjen företrädd av herrar Feldt och Larsson. Skulle vi följa Feldt och Larsson skulle man strama åt ännu mycket mer. Då skall man vara medveten om att grunderna för den Engströmska invändningen faller.

Det som regeringen har lagt upp är en ekonomisk politik med balans, med sänkta skatter, med avregleringar och med sänkta utgifter. Vi vet att den ekonomiska politik som har bedrivits hitintills har berövat oss tillväxten och lett till att arbetslösheten nu ökar i en alarmerande takt. Då kan man inte bara fortsätta, som om ingenting hade hänt. Då måste man lägga om politiken. Det vi har föreslagit råkar faktiskt vara den enda vägen för att föra vårt land ur dessa problem.

Skattemoral

Anf. 38 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Det är mycket populärt att tala om etik och moral i dessa tider. Särskilt den nya regeringen vill gärna göra det. Man vill också tala om vikten av en marknadsekonomi med moral. Jag undrar därför, och jag vill ställa frågan till statsministern, om han anser att det är moraliskt försvarbart att vissa statsråd i tider då statens resurser inte räcker till de mest angelägna behoven tillämpar en mycket avancerad form av skatteplanering.

Jag vill också veta om regeringen har gjort eller har för avsikt att göra en bedömning av storleken på de skatteintäkter som samhället förlorar genom den här mycket avancerade skatteplaneringen, intäkter som kunde användas för t.ex. angelägna behov inom vård och omsorg.

Anf. 39 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Människor skall följa lagar i alla tänkbara hänseenden. Det gäller alldeles oavsett om det är skattelag, trafiklag eller någon annan lag. Bryter man mot lagen, skall det inskräpas vad detta innebär.

Däremot försöker vi alla på ett eller annat sätt att sköta vår ekonomi på sådant sätt att vi både betalar den skatt vi skall betala och inte betalar mer skatt än vi faktiskt behöver. Det ligger i den avvägning mellan individ och samhälle som skall finnas i ett rättssamhälle.

Vad gäller de konkreta anklagelser som Gudrun Schyman antydningssvis anförde vill jag bara meddela att det finns ett inlägg i Svenska Dagbladet i dag av en företrädare för länsskattemyndigheten i Stockholm, där vederbörande korrigerar det intryck som har skapats av en kvällstidning av vad vederbörande har sagt. Även om jag inte skall lägga mig i hanteringen av enskilda ärenden, vill jag säga att jag tycker att det var hedervärt att saken blev utredd på detta sätt.

Skattereformen

Anf. 40 LARS HEDFORS (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till finansminister Anne Wibble. Den gäller överenskommelsen mellan socialdemokratin och folkpartiet om en skattereform.

Nu har vi på den korta tid som vi har haft en borgerlig regering fått ett stort antal skatteförslag, som bl.a. innebär kraftiga sänkningar av kapitalinkomstbeskattningen. Till detta kommer en utebliven höjning av barnbidraget och en sänkning av investeringsbidraget. Detta är, som jag ser det, mycket klara och flagranta brott mot två viktiga principer i just skattereformen, nämligen principen om likformighet och neutralitet – det leder till skatteplanering – och principen om lika beskattning av arbete och kapital, som leder till att man gynnar kapitalägarna.

Min fråga till Anne Wibble blir således: Kommer ni att fortsätta med dessa orättfärdiga skattesänkningar för kapitalägarna och fortsätta att urholka skattereformen?

Anf. 41 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag får tacka Lars Hedfors för tillfället att ännu en gång få slå fast att principerna i skattereformen ligger fast. Det största avbrottet från dessa principer gjordes av socialdemokraterna själva i våras. Att principerna ligger fast står att läsa i flera av regeringen framlagda propositioner.

Jag vill också påpeka att flera av de skatter som nu är föremål för sänkning är sådana som ligger utanför skattereformen, på socialdemokraternas enträgna begäran, dvs. förmögenhets- och arvsskatterna. Jag vill vidare påminna Lars Hedfors om att det vid den hearing som skatteutskottet hade inför beslutet anfördes av dåvarande statsrådet Åsbrink att det fanns mycket starka skäl som talade för sänkningar i allmänhet av kapitalbeskattningen framöver. Han har därefter upprepat denna synpunkt, dvs. att han sagt att man måste ta hänsyn till att Sverige finns i ett internationellt samfund. Det är vad vi nu gör för att, som statsministern nyss sade, kunna behålla kapital i Sverige så att vi kan få ordning på ekonomin och få fram fler jobb.

Anf. 42 JAN SANDBERG (m):

Fru talman! Jag har en fråga till kommunikationsministern. Riksdagens trafikutskott kommer i ett enhälligt betänkande att föreslå två saker. Det första är att hastighetsbegränsningen 110 km/tim på de motorvägar som fortfarande har 90-begränsningen skall återinföras. Det andra är att hänsyn skall tas i de enskilda fallen, innan man gör eventuella körkortsingripanden vid hastighetsöverträdelser.

Nu frågar jag kommunikationsministern om han anser att det finns några skäl som talar mot att genomföra dessa två förändringar.

Anf. 43 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jan Sandberg tar upp ett par aktuella frågor på kommunikationsområdet.

Hastighetsgränserna på svenska motorvägar är ett mycket kärt debattämne. De flesta som har behandlat ärendet har varit känslomässigt mycket engagerade i dessa frågor.

Jag noterar att trafikutskottet har tagit upp frågan. Jag kan bara säga att vi på departementet också avser att överväga saken och vill verkligen få fram ett hållbart underlag för att kunna bestämma om man skall behålla de nuvarande gränserna. Jag skall inte gå in mera i detalj, men jag kan säga till Jan Sandberg att vi håller på med det här ärendet. Vi skall så småningom komma fram till en ståndpunkt när vi har fått allt underlag på bordet.

Beträffande körkortsfrågan har körkortsutredningen ett arbete på gång, som innebär att det skall bli ett nytt system. Vi räknar med att sent i vår kunna komma med ett förslag till riksdagen i samband med en större trafiksäkerhetsproposition. Tanken i det här utredningsförslaget är följande: Om man blir haffad på vägen för någon typ av förseelse skall man inte omedelbart bli av med sitt körkort, utan man får en tidsfrist om sex månader. Under den tiden skall man avlägga ett nytt körkortsprov – både praktiskt och teoretiskt prov. Klarar man detta och sköter sig slipper man alltså hamna i den situation som gäller i dag, dvs. att man blir av med sitt körkort direkt.

Fördelningspolitiken

Anf. 44 MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag har en kort fråga till statsministern på vilken nog kan ges ett mycket kort svar:

Vilket eller vilka av regeringens förslag som hittills framlagts innebär en omfördelning från de rika till låginkomsttagarna?

Anf. 45 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag erinrar mig, ledamoten Sahlin, att vi hade ett replikutbyte i en liknande fråga för ett år sedan. Men då hade vi inte riktigt samma platser.

Mitt svar är samtliga. Regeringens politik handlar om att skapa förutsätt-

*Muntliga frågor till
statsråd*

ningar för tillväxt och om att ge jobb. Är det några som har nytta av nya jobb är det de som i dag inte har något jobb. Det är dessa som i denna bemärkelse är de fattigaste. Och är det några som har nytta av att vi åter får tillväxt i ekonomin är det faktiskt de som i dag har det svårast. Detta är huvudinriktningen av regeringens politik.

Svaret på Mona Sahlins fråga är därför: Samtliga regeringens förslag har denna inriktning och kommer att få nämnda effekt när de väl har förverkligats.

Kapitalbeskattningsreglerna och villaägarna

Anf. 46 KNUT WACHTMEISTER (m):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Bo Lundgren:

Vad innebär de nya kapitalbeskattningsreglerna för villaägarnas räntekostnader?

Anf. 47 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Regeringen driver alltså en politik som syftar till ökad tillväxt. En förutsättning är då att vi har ett tillräckligt högt hushållssparande, så att vi därmed får resurser till investeringar.

Sparandet måste stimuleras framför allt genom generella åtgärder. En sådan åtgärd är att sänka skatten på ränteinkomster och annan avkastning på sparande. Därför har regeringen föreslagit en sänkning från 30 till 25 %.

För att ta hänsyn till villaägarnas speciella situation har regeringen valt att nu lägga fram ett förslag – ikraftträdande den 1 januari 1993. Med tanke på att räntebetalningar räknas i nominella termer innebär detta uppskov med ett år att man till följd av inflationen och av att lönerna kommer att stiga får en betydligt mindre belastning beträffande det minskade avdragsvärde som blir en ofrånkomlig följd av den sänkta skattesatsen.

Till detta kommer att avsikten är att förslag om en ny bostadsfinansiering skall ha lagts fram till den 1 januari 1993. I det sammanhanget måste naturligtvis eventuella förändringar av fastighetsskatten också diskuteras. Vidare måste vi beakta vad som har gjorts i det här sammanhanget. Villaägarnas situation får då särskilt beaktas.

Sjöfartspolitik

Anf. 48 BIRGER ROSQVIST (s):

Fru talman! Det har sagts flera vackra ord här från statsministerns sida om sysselsättningen och det långsiktiga målet när det gäller att ordna med sysselsättning. Med anledning av bl.a. detta vill jag ställa en fråga till kommunikationsministern.

I flera av de propositioner som nu ligger på riksdagens bord nämns åtgärder inom sjöfartens område. Man föreslår, och aviserar, åtgärder som skulle innebära att ett antal tusen sjömän blir arbetslösa när det gäller de svenska fartygen. Man tänker införa regler som innebär att svenska avtal inte längre

skall gälla för svenska fartyg. Vidare tänker man ändra på arbetsrättens område, vilket medför att det blir lättare att anställa andra nationers arbetssökande på svenska fartyg. Detta medför att de svenska sjömännen blir arbetslösa. Jag vill med anledning av detta således ställa följande fråga till kommunikationsministern:

Anser kommunikationsministern att nämnda åtgärder främjar tillväxt och sysselsättning?

Anf. 49 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! De åtgärder som Birger Rosqvist räknade upp känner jag över huvud taget inte till. Jag vet inte var han har fått dessa förslag ifrån.

Vi har föreslagit att den gamla sjöfartspolitiken, som innebar att man via budgeten satsade drygt en halv miljard på sjöfartsnäringen, skall ersättas. Den nya regeringen vill föra en ny sjöfartspolitik som ger den svenska sjöfartsnäringen möjligheter, inte bara att bevaras utan även att utvecklas.

Syftet med och inriktningen av denna politik är att man skall få in många nya tonnage under svensk flagg och att många nya svenska sjömän skall finnas på dessa fartyg.

Det här, Birger Rosqvist, är målsättningen med den sjöfartspolitik som vi på kommunikationsdepartementet vill föra under samverkan med Sjöfolksförbundet, fartygsbefälsförbunden och Redareföreningen. Vi vill finna en gemensam lösning, som vi alla kan känna att vi tror på, för att utveckla svensk sjöfartspolitik.

Vi har dock inte lagt fram något förslag ännu. Var Birger Rosqvist har fått sina ingredienser ifrån vet jag inte.

Fru talman! Jag konstaterar att den svenska sjöfartspolitiken kommer att få en ny inriktning.

Det ligger beställningar av nytt tonnage från svenska redare på över 25 miljarder kronor. Om man tar bort flagglagen, innebär det en möjlighet för dessa redare att flagga in under svensk flagg.

När vi nu lägger om politiken kommer näringen att utvecklas, samtidigt som fler svenska sjömän får arbeta under svensk flagg.

Småföretagspolitiken

Anf. 50 BENGT DALSTRÖM (nyd):

Fru talman! De små företagen får allt svårare att låna riskvilligt kapital.

Min fråga till finansministern är: Varför inte låta den mindre företagaren satsa eget kapital i sin rörelse med avdragsrätt i den privata deklarationen? Det är en åtgärd som snabbt skulle skapa bättre ekonomiskt klimat för just alla små företag.

Är finansministern möjligen beredd att medverka till en snabbutredning av ett sådant förslag?

Anf. 51 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag kan fatta mig mycket kort.

Det försiggår en utredningsverksamhet på finansdepartementet när det

gäller flera av de punkter som frågeställaren tog upp, nämligen möjligheten att satsa eget kapital i mindre företag och också den mycket större frågan om hur man skall låta de små, medelstora och mindre företagen få tillgång till riskvilligt kapital från många privata intressenter. Det är en ganska omfattande fråga av oerhört stor vikt för de mindre företagens möjligheter att utvecklas.

Vi hoppas att under nästa år kunna presentera förslag för riksdagen, som tar upp just detta. Dessa förslag kommer i hög grad att bidra till att förbättra dagens situation. Ett av de svåra problemen för de mindre och medelstora företagen i dag är att de har väldigt låg soliditet.

Svaret är således ja. Vi utreder dessa frågor, och det kommer att presenteras förslag inom en ganska kort tid.

Tipsmedlen och idrottsrörelsen

Anf. 52 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! Jag har en fråga till idrottsministern.

I samband med skatteomläggningen anvisades 50 milj.kr. av Tiptjänsts vinst till idrottsrörelsen. Enligt uppgift får idrottsrörelsen inte själv disponera över pengarna. Då är min fråga till idrottsministern:

Är idrottsministern beredd att låta idrottsrörelsen ta hand om dessa pengar och fördela dem till de ändamål som idrottsrörelsen själv anser vara bäst? Eller är det Tiptjänst som skall bestämma?

Anf. 53 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det pågår just nu en budgetberedning, där de medel som går från Tiptjänst till idrotten diskuteras. Jag är inte beredd att innan budgetberedningen är färdig ta definitiv ställning i frågan.

Neutralitets- och säkerhetspolitiken

Anf. 54 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! I en av dagens morgontidningar finns det en artikel om EG-förhandlingarna. Optimistisk Bildt i Bonn, står det. Jag för min del blir rätt pessimistisk när jag läser att statsministern anser att neutralitet inte längre är ett begrepp som är lämpligt för att beteckna vår utrikes- och säkerhetspolitik.

Jag vill först ställa följande fråga: Företräder statsministern den samlade regeringens uppfattning i den frågan när det gäller neutraliteten? Min andra fråga är: Vore det inte lämpligt om Sveriges riksdag också fick föra en diskussion om detta innan regeringen definitivt bestämmer sig?

Anf. 55 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Det gläder mig att Annika Åhnberg utgick från den delen av DN-artikeln som var riktig. Det fanns andra delar i denna artikel som inte var alldeles korrekta, men sådant händer.

Det handlar i stort sett om vilken övergripande etikett som vi skall använda på vår utrikes- och säkerhetspolitik. Under hela efterkrigstiden har vi talat om att vi bedriver en alliansfri politik i fred syftande till neutralitet i krig. Sedan har vi ibland litet till mans – ingen alldeles utan skuld i denna hantering – övergått till att tala om neutralitetspolitik som någon övergripande beteckning på alltihop.

Jag menar att vi måste inse att i det nya Europa som nu håller på att växa fram passar detta inte längre som den övergripande samlingsbeteckningen på den utrikes- och säkerhetspolitik som vi avser att föra. Det förändrar ingenting i den militära alliansfriheten. Det finns ingenting i den europeiska process som nu pågår som fritar oss från vårt ansvar att självständigt svara för försvaret av det svenska territoriet. Men det innebär samtidigt en klar signal om att Sverige är berett och t.o.m. intresserat av att delta i den dialog mellan samtliga europeiska nationer som nu inleds om hur vi skall bygga upp en säkerhetsordning som ger bättre säkerhet för alla européer i de olika situationer som kan komma att inträffa.

På denna punkt tror jag att jag talar inte bara för en enig regering utan förhoppningsvis för en enig riksdag.

Åtgärder mot främlingsfientlighet

Anf. 56 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! Det har under den senaste tiden förekommit mycket avskyvärda uttryck för våld och främlingshat, för nynazism och rasism.

Vi hade en viktig debatt här i riksdagen i går. Och jag vill nu ställa följande frågor till statsministern.

Har statsministern vid sina kontakter i de nordiska länderna och i andra europeiska länder tagit upp dessa frågor med andra regeringsföreträdare?

Min andra fråga är: Är statsministern beredd att ta något eget initiativ i syfte att på ett bättre och mer aktivt sätt kunna beivra dessa företeelser?

Anf. 57 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag har under de senaste dygnet dels träffat mina nordiska statsministerkolleger på ett statsministermöte i Mariehamn, dels träffat en del europeiska kolleger i Bonn i går. Jag kan inte säga ärligt att vi tog upp detta på det nordiska statsministermötet. Men finansministern sufflerar mig här och säger att finansministrarna tog upp delar av detta till diskussion.

Däremot kan jag säga att jag har diskuterat detta i Bonn med ett antal ledande europeiska politiker. Och det är alldeles uppenbart att vi har en bekymmersam utveckling med ökade befolkningsströmmar över gränserna, som jag tycker delvis är ett naturligt inslag i den utveckling mot en öppnare värld som vi nu går mot.

Vi måste inse att den mångfald som ligger i mötet mellan olika kulturer och traditioner långsiktigt berikar våra samhällen men att det också kan leda till spänningar. Dessa spänningar är mer eller mindre påfallande i olika europeiska länder, mer eller mindre bekymmersamma. Jag tror emellertid inte att Sverige, tack och lov, tillhör de europeiska länder där detta i dag ställer

till störst bekymmer. Det innebär inte att vi inte skall reagera med yttersta skärpa mot de övergrepp, det övervåld och den ringaktning av enskilda människor som det innebär i det enskilda fallet. Alldeles oavsett om det förekommer i många fall eller i bara ett enda fall är det alltid övergrepp mot en enskild människa oavsett var vederbörande är född, vilket språk vederbörande talar och vilken religion vederbörande har. Det är alltid en människa som drabbas av denna typ av nedsättande agerande eller övervåld, och det skall vi som individer alltid reagera med den allra största mänskliga styrka mot.

Frågan om EG-anslutning och regionalpolitiken

Anf. 58 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! En eventuell EG-anslutning kommer enligt alla tecken att innebära stora förändringar för Sverige och framför allt för våra glesbygder. Man befärar ute i landet på olika nivåer bl.a. ett försämrat regionalpolitiskt stöd som en följd av en EG-anslutning. Jag skulle därför vilja fråga arbetsmarknadsministern hur han ser på denna fråga och konsekvenserna som en EG-anslutning får för det regionalpolitiska stödet och för våra glesbygder.

Anf. 59 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! EG har en annan syn på regionalpolitiken så till vida att EG går på bruttonationalproduktens storlek. Är bruttonationalprodukten låg utgår regionalpolitiskt stöd. Som jag ser det har Sverige och de andra nordiska länderna anledning att föra in ett antal nya faktorer till diskussion med EG. Det är de långa avstånden, glesheten, kylan i vissa områden och ålderssammansättning. Här har de nordiska länderna ett gemensamt intresse. Jag kommer att ta upp de frågorna med mina kolleger i Norge, Finland och på Island.

Handikappanpassning av kollektivtrafiken

Anf. 60 BARBRO SANDBERG (fp):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till kommunikationsminister Mats Odell. Riksdagen beslutade 1979 att kollektivtrafiken skulle handikappanpassas inom en tioårsperiod. Gravyt handikappade människor, rullstolsburna, kan fortfarande inte åka med kollektiva transportmedel, utan måste åka betydligt dyrare. Jag skulle vilja höra vad den nye kommunikationsministern tänker göra för att snabba på arbetet med handikappanpassningen.

Anf. 61 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Först vill jag erkänna att detta är ett av de ärenden där jag ännu inte har fått det grepp som jag önskar för att på ett tillfredsställande sätt kunna svara på denna fråga. En sak kan jag dock säga. En av de få reformer som denna regering sade sig verkligen vilja satsa på trots det oerhört

kärva ekonomiska läget var att genomföra handikapputredningens förslag. Det har bäring även på detta område. Jag nöjer mig med att säga att jag skall se till att det som hamnar på mitt departement på detta område skall vi genomföra med kraft så fort det över huvud taget är möjligt.

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

SGAB

Anf. 62 MAGNUS PERSSON (s):

Fru talman! Från regeringskansliet har utfärdats en kommuniké om att all statlig malmprospektering skall upphöra. SGAB skall nedrustas, personalen skall friställas och utrustningen säljas. Vårt land är det enda västland som gör så. Är detta förslag förankrat i regeringen, och vilken tidsplan har regeringen för att utförsälja företaget? Moderater, folkpartister och centerpartister uppe i Malå verkar tagna på sängen. Vad är svaret? Vilka är motiven?

Anf. 63 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Frågan är icke färdigberedd inom regeringskansliet. Åtgärder kommer att vidtas när det gäller SGABs fortsatta verksamhet.

Frågestunden var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1991/92:27 om sysselsättningen i Karlskoga

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Håkan Strömberg har frågat mig om regeringen är beredd att vidta några extra åtgärder för att öka möjligheterna till sysselsättning i Karlskoga.

Den ekonomiska utvecklingen har varit sådan att arbetsmarknaden försämrats kraftigt. Jag är medveten om att Karlskoga är en ort som drabbats hårt av den allmänna försämringen av arbetsmarknadsläget och att de varsel som nu aviserats ytterligare försämrar en redan svår situation.

Det svåra arbetsmarknadsläget i såväl Karlskoga som landet som helhet beror på den internationella lågkonjunkturen, men även på problem som är specifika för den svenska ekonomin. Under de senaste åren har den ekonomiska tillväxten varit svag eller obefintlig, vilket nu ger utslag i en snabbt stigande arbetslöshet.

Den proposition om den ekonomiska politikens inriktning som regeringen förelade riksdagen i förra veckan innehåller en rad åtgärder som skall leda till en ökad tillväxt. Regeringen har som målsättning att långsiktigt skapa varaktiga arbeten genom olika generella åtgärder som skall stärka den konkurrensutsatta sektorn. Utan en god ekonomisk tillväxt är det inte möjligt att skapa några varaktiga arbeten vare sig i Karlskoga eller på någon annan ort.

Utöver dessa generella åtgärder kommer dock även regional- och arbetsmarknadspolitiska åtgärder att behövas i olika delar av landet.

Regionalpolitiska åtgärder för att långsiktigt stärka näringslivet i Karlskoga har vidtagits sedan några år tillbaka.

Ansvar och resurserna för regionalpolitik har till stor del delegerats till länsstyrelsen. Under innevarande budgetår disponerar länsstyrelsen i Örebro län 30 milj.kr. för olika regionalpolitiska åtgärder. Därutöver tilldelades länsstyrelsen förra året ett särskilt tillskott om 30 milj.kr. för intensifierade insatser i Karlskogaregionen. Dessa medel ger länsstyrelsen en extra möjlighet att stödja både företag och angelägna utvecklingsprojekt i Karlskoga.

Staten har även lämnat ett lån på fördelaktiga villkor till Karlskoga Invest AB. Bolagets syfte är att bl.a. bidra till ett mer differentierat näringsliv och ökad sysselsättning i Karlskogaregionen.

Regionalpolitiskt företagsstöd har möjliggjort utlokalisering av tjänsteföretag till Karlskoga kommun. Bl.a. har Finvik AB etablerat en verksamhet som beräknas kunna ge ett stort tillskott av nya arbetstillfällen.

Den nu mycket höga arbetslöshetsnivån måste emellertid även bekämpas med åtgärder som ger ett snabbt resultat. Regeringen har föreslagit en rad sådana åtgärder.

En viktig del av regeringens förslag till åtgärder är att utöver tidigare förslag till tilläggsanslag skall arbetsmarknadsstyrelsen få 1,2 miljarder kronor för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Regeringens uppfattning är att besluten angående de arbetsmarknadspolitiska resurserna skall fattas så nära den lokala arbetsmarknaden som möjligt, så att resurserna används på bästa sätt. Arbetsmarknadsstyrelsen fördelar dessa resurser mellan länen. Inom länen fördelar sedan länsarbetsnämnderna resurserna mellan de lokala arbetsförmedlingarna. Hur de arbetsmarknadspolitiska resurserna fördelas beror i huvudsak på de regionala och lokala arbetsmarknadernas problembild. Länsarbetsnämnderna skall även ha beredskap för att kunna vidta åtgärder om det sker större förändringar på arbetsmarknaden inom länet.

Denna fördelningsmodell innebär att länsarbetsnämnden i Örebro län för innevarande budgetår tilldelas ca 700 milj.kr. för konjunkturberoende arbetsmarknadsåtgärder såsom utbildning och beredskapsarbete. Örebro län har därigenom tilldelats ca 4,2 % av de samlade medlen för dessa åtgärder. Örebro läns andel av rikets yrkesverksamma befolkning är ca 3 %.

Jag förutsätter att arbetsmarknadsstyrelsen kommer att pröva de behov som föreligger i Örebro län vid fördelningen av de extra resurser som riksdagen kan komma att anvisa efter förslag av regeringen.

Anf. 65 HÅKAN STRÖMBERG (s):

Fru talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min interpellation.

Jag vill också säga att jag är delvis nöjd med svaret, eftersom arbetsmarknadsministern delar min uppfattning att sysselsättningssituationen i Karlskoga är ytterst besvärande och eftersom arbetsmarknadsministern är beredd att vidta vissa åtgärder för att bemästra situationen.

Men min fråga var om arbetsmarknadsministern var beredd att vidta några extra åtgärder för att skapa ökad och mer långvarig sysselsättning i Karlskoga.

Då hänvisar arbetsmarknadsministern till regeringens nyligen framlagda proposition om den ekonomisk-politiska inriktningen och de åtgärder som man från regeringens sida menar skall leda till ökad tillväxt.

Jag måste säga att jag inte tror att den inriktning som regeringen angivit kommer att leda till ekonomisk stabilitet och ökad tillväxt.

Att gödsla med generella skattesänkningar och avgiftsminskningar för företag och kapitalägare på bekostnad av vanliga människors vardagsuppehålle skapar enbart större klyftor och ökade orättvisor i vårt samhälle. Att dra in köpkraften för löntagarna och deras familjer skapar inte ökad efterfrågan och mer sysselsättning i industrin.

När det gäller tillverkningen i form av försvarsbeställningar vid Swedish Ordnances anläggningar i Karlskoga, så är detta inte ett lönsamhetsproblem utan ett långsiktigt strukturproblem. För i fråga om försvarsmateriel är situationen praktiskt taget lika i alla länder. Man satsar på högteknologisk utrustning och mindre volymer.

Eftersom staten är den största beställaren av försvarsmateriel, har staten också ett större ansvar när det gäller att medverka i den strukturomvandling som måste till i Karlskoga än vad man kanske kan begära vad gäller strukturomvandling i andra branscher.

Jag har under mina år här i riksdagen många gånger fått intrycket att Börje Hörnlund engagerat sig mycket starkt för arbetsmarknadspolitiken och också varit mycket kritisk och gått till hårda angrepp på den sysselsättningspolitik som socialdemokraterna har signerat.

Men jag skulle vilja ge den nye arbetsmarknadsministern ett råd: Ta efter den socialdemokratiska sysselsättningspolitiken! För när orter och regioner var inne i strukturrisker liknande den Karlskogaregionen i dag står inför, angav vi lösningar.

Det kunde gälla varvskrisen i Landskrona eller Uddevalla. Det kunde gälla gruv- och stålkrisen i Bergslagen och på andra orter. Vi satsade på att lösa problemen genom paketlösningar. Man satsade på att tidigarelägga framtida beställningar. Det satsades också på utbildning och beredskapsarbeten, och man tog initiativ till att skaffa annan och mer stadigvarande sysselsättning till krisorterna.

Gör en sådan paketlösning för Karlskogaregionen! Arbetsmarknadsministern kan medverka genom tidigareläggning av kommande försvarsbeställningar, genom att stimulera företag att satsa på nya arbetstillfällen i Karlskoga och också genom att se till att Swedish Ordnance tar sitt ansvar i en strukturomvandling.

Jag vet att de anställda och kommunen samt länsmyndigheterna kommer att göra allt de kan för att medverka i en sådan paketlösning. Gör man en sådan lösning som jag här har nämnt, då kommer människorna i regionen att återfå framtidstron.

Jag vill inte förringa vare sig de insatser som gjorts av den socialdemokratiska regeringen tidigare eller de insatser som arbetsmarknadsministern nu aviserat. Men eftersom situationen är värre än tidigare genom att Swedish Ordnance nu varslat 800 personer om avsked vid anläggningen i Karlskoga, är åtgärderna otillräckliga.

Arbetsmarknadsministern nämnde här i sitt svar att exempelvis Finvik

Svar på interpellationer

ABs etablering beräknas kunna ge ett stort tillskott av nya arbetstillfällen. Jag har dagsaktuella siffror. Företaget, som i dag heter Kabelvision, efter fusion och uppköp, har i dag 90 anställda, och i dagsläget verkar det som om man så småningom skall kunna komma upp till ca 150 anställda.

Med tanke på de 800 personer som kommer att friställas från Swedish Ordnances anläggning, plus ca 600 varslade anställda i andra företag i regionen, förutom de 989 som i dag går utan arbete, är de insatser som gjorts otillräckliga.

I Karlskoga är situationen i dag den att 80 % av den arbetssökande ungdomen inte kan få fast arbete. På grund av tidigare friställningar och på grund av bl. a. äldreavgångar kommer inte en enda anställd vid Swedish Ordnances anläggningar att gå i pension som ålderspensionär under den närmaste femårsperioden.

Jag delar arbetsmarknadsministerns uppfattning att beslut angående de arbetsmarknadspolitiska resurserna skall fattas så nära den lokala arbetsmarknaden som möjligt.

Men då vill jag ge arbetsmarknadsministern ett råd till, eftersom han nämnde de 700 miljoner som tilldelats Örebro län under innevarande budgetår. Lås inte dessa medel med hårda anvisningar om vad de skall användas till! Av dessa 700 miljoner finns det enbart någon miljon som kan användas på vad man kan kalla otraditionellt sätt – på nya och otraditionella områden. Nästan alla miljonerna skall enligt anvisningarna gå till vad man kan kalla traditionell utbildning.

Ändra reglerna nästa gång regeringen anslår medel till arbetsmarknadspolitiska insatser! Då kommer man att kunna göra betydligt bättre insatser än vad man får göra i dag.

Anf. 66 GUDRUN NORBERG (fp):

Fru talman! Arbetsmarknadsstrukturen i Karlskoga är sådan att beroendet av ett företag är stort, och det dominerar sysselsättningsläget.

Utvecklingen vid Swedish Ordnance, tidigare Bofors AB, är av stor betydelse för hela Karlskoga kommun, och framtiden för Swedish Ordnance är tyvärr mycket dyster. Hela Swedish Ordnances framtid hänger på om Sveriges riksdag vill behålla någon egen försvarsindustri i landet.

Det är, såvitt jag förstår, en enig riksdag som säger att Sverige skall ha ett försvar. Då inställer sig följdfrågan om vi själva skall tillverka någon del av materielen eller om vi skall köpa allt från andra länder. Skall vi exempelvis utifrån köpa ammunition till våra vapen? Kan vi hitta något välvilligt säljarland om vi skulle befinna oss i en krigssituation? Det är den första fråga som måste besvaras innan man kräver att Swedish Ordnance skall behålla alla anställda.

För min del är jag helt övertygad om att Sverige bör försöka behålla en försvarsindustri.

Nästa problem är att den industrin inte lever under samma marknadsekonomiska betingelser som andra företag. Den är tvärtom helt styrd av politiska beslut. Det finns bara en kund i Sverige, nämligen försvaret. Och utländska kunder skall först godkännas av krigsmaterielinspektionen, ytterst riksdagen. Samtidigt är det omöjligt att upprätthålla en kompetens på den

nödvändiga nivån i industrin om produktionen blir för liten eller rent av ingen alls.

Att krigsriskerna, främst i Europa, har minskat gläder naturligtvis oss alla, och självfallet är det viktigast att få behålla freden. Men jag tror inte att det inom överskådlig framtid innebär att länderna över lag avvecklar sitt försvar.

Jag instämmer alltså till fullo i Håkan Strömbergs oro för Karlskogas framtid. Det är dock intressant att konstatera att Håkan Strömbergs bekymmer för Karlskoga är tämligen nyvaknat. I varje fall kom inga uttalanden av Håkan Strömberg före valet i år om att läget var alarmerande på något sätt. Tvärtom var enligt socialdemokraterna Sveriges ekonomi på väg uppåt; arbetslöshetskurvorna hade planat ut.

Men den verkliga bilden är en annan. Arbetsmarknadsläget för Karlskoga har varit bekymmersamt i flera år. Det är ett bekymmer som accelererat i samband med lågkonjunkturen, men främst genom strukturförändringarna inom försvaret och försvarsindustrin. Problemet är alltså inte nytt, men det har förvärrats det senaste året.

Från folkpartiets sida har vi väckt riksdagsmotioner om Karlskogaregionen under flera år, utan att bli uppmärksammade av dåvarande regering eller dåvarande regeringsparti här i riksdagen. Jag har under den allmänna motionstiden, under alla år sedan 1986, väckt motioner där jag påtalat den olyckliga utvecklingen i Karlskoga. Men först nu, när socialdemokraterna har raserat Sveriges ekonomi och drivit upp arbetslösheten, har Håkan Strömberg kommit att reagera. Det är bra att Håkan Strömberg har vaknat, och han är välkommen att hjälpa till med problemen i Karlskoga.

Anf. 67 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! I dagsläget finns ungefär 4 % öppet arbetslösa i Karlskoga, och nära 4 % är föremål för olika åtgärder. Men till detta kommer, som här mycket riktigt har påpekats, ett stort antal varsel. Flertalet av de varslen har vi anledning att ta på fullt allvar. Det gör att jag i dag känner starkt med denna utsatta region.

Regeringen och dess medhjälpare skall naturligtvis fortsätta att se över vad man kan göra på tjänsteföretagsområdet. Kommer det regionalpolitiska ärenden av större storlek som skall beslutas på regeringsnivå och är objekten hållbara, skall de bedömas positivt. Det behövs.

Däremot anser jag att Håkan Strömberg tar i litet grand när han underkänner regeringens åtgärder. De åtgärder som nu har vidtagits syftar till att ge framtidstro i småföretagsamheten. Just Karlskoga är en ort som skulle må mycket bra om ett antal småföretag började blomma. Att vara nästan helt beroende av ett enda stort företag är en rätt farlig situation i dagens föränderliga värld.

Det kan kännas litet konstigt att lindra beskattningen på kapitalbeskattningsområdet. Men i och med att Sverige har avreglerat valutan så att det är fritt fram över alla gränser och i och med ECU-anslutningen och det EG-samarbete som nu snabbt växer fram, måste Sverige vidta denna typ av åtgärder, om det inte skall ske sådant som hände under 1980-talet, nämligen att stora mängder svenskt kapital går ut ur landet och bara en liten rännil av utländskt kapital går tillbaka. Jag nämnde tidigare här i dag att 100 miljarder

försvann ut ur landet under fjolåret medan 10 miljarder kom in i landet. Om det genom regeringens åtgärder i framtiden blir så, att svenskt kapital i hög utsträckning investeras hemma, och Sverige blir intressant även för utländskt kapital, får vi snabbt en bättre företagsamhet och därmed ett mera robust näringsliv.

Vi har nog litet till mans anledning att tänka positivt på de långsiktiga åtgärder regeringen vidtar. Men jag är väl medveten om att det tar sin lilla tid innan de långsiktiga åtgärderna verkar. Därför måste man på olika sätt hålla god kontakt och i det korta perspektivet vara uppmärksam på en region som Karlskoga-regionen.

Anf. 68 HÅKAN STRÖMBERG (s):

Fru talman! Jag är självfallet överens med arbetsmarknadsministern om att det tar en viss tid innan insatser som skall verka på lång sikt ger effekt. Jag skulle vilja ge arbetsmarknadsministern ett ytterligare råd. Tag gärna kontakt med de regionala myndigheterna när det gäller arbetsmarknadssituationen i Örebro län! Där finns ett stort kunnande, och det finns framför allt ett stort kunnande bland de anställda i Bofors. Det är kanske ett av de företag i Sverige som har det största kunnandet när det gäller den teknologiska utvecklingen.

Börje Hörnlund säger att jag tar i när jag uttalar min misstro mot den ekonomiska politik som regeringen har anvisat. Men jag tror faktiskt inte på den politiken. Jag tror inte att generella subventioner och skattesänkningar även för dem som inte behöver det skulle skapa stora insatser. Det är ändå någon i andra ändan som betalar detta, och det är de vanliga löntagarnas privatekonomi som raseras, och då minskar man också köpkraften.

Jag vill sedan till Gudrun Norberg säga att hon bör tala litet tystare om raserad ekonomi. När socialdemokraterna tog över efter sex borgerliga år var det 90 miljarder i budgetunderskott, och fortfarande betalar vi 60 miljarder i räntor på lån från den borgerliga tiden. Vänta åtminstone några månader med att tala om en socialdemokratisk raserad ekonomi! Vi vill först se resultaten från denna regering, och därefter kan vi diskutera dessa frågor.

Anf. 69 GUDRUN NORBERG (fp):

Fru talman! När det gäller frågan om raserad ekonomi vill jag gärna svara Håkan Strömberg. Det är väl alldeles uppenbart och tydliggjort, och det tror jag att hela svenska folket har mycket klart för sig, att socialdemokraterna lämnade efter sig ett stort svart hål inom ekonomin. Man målade upp en helt förfalskad bild inför valet om att ekonomin inte var så dålig i Sverige som den visade sig vara när man började titta i skrivbordslådorna i kansliet.

Jag anser precis som Håkan Strömberg att det är viktigt att försöka få till stånd småindustri runt om i Karlskoga. Som arbetsmarknadsministern här har sagt är det viktigt att få i gång en mängd småföretag och att regeringen för en politik, något som jag vet att den gör, där man sänker kapitalbeskattningen och ökar satsningarna på småföretagen. Den nyligen framlagda småföretagspropositionen är ett bevis på detta.

Vi skall inte misströsta när det gäller Karlskoga. Men jag håller med om att läget för närvarande är mycket bekymmersamt.

Anf. 70 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Jag kommer att mycket noga följa denna region, Håkan Strömberg. Jag har haft ett längre samtal med landshövdingen i länet och hans medhjälpare.

Jag tänker nu gå in på de olika kapitalbeskattningsreglerna och föra resonemang så att frågan kommer mycket nära Håkan Strömberg. Om man t.ex. på en bank i Örebro ger 8 % ränta medan man i Nora ger en ränta på 16 %, var skulle då Håkan Strömberg sätta in sina sparade pengar? Jag är rätt övertygad om att de då hamnade i Nora. Det är ungefär så som investerarna ser på olika länder. Vi kan inte i Sverige ligga på en egen och mycket högre nivå, även om det känns hårt när mycket smärtsamma besparingar måste göras. Det är litet besvärande att behöva göra dem på ett område där man har det svårt men kanske inte allra sämst i dag.

Anf. 71 HÅKAN STRÖMBERG (s):

Fru talman! När det gäller frågan om i vilka banker man kommer att placera pengarna kan det också finnas anledning att fundera: Var är mina pengar säkrast under en litet längre tid? Man kanske inte skall ta den kortaste möjliga vägen för att skapa förmögenheter.

Jag är mycket glad över och vill tacka Börje Hörnlund för hans engagemang. Det är inget tvivel om att det är mycket stort, och jag vet att han kommer att gripa sig an frågan och göra vad han kan. Det är helt klart att så är fallet.

När det gäller jämförelsen som Börje Hörnlund gjorde är det självklart att vi i Sverige inte kan ligga på en högre nivå än vad man gör i andra länder i vår omvärld. Men det är viktigt att ta till vara det oerhört gedigna teknologiska kunnande som finns hos de anställda i företaget i Karlskoga. Jag tror också att man skulle kunna utveckla detta på andra områden och inte bara satsa på försvarsmateriel. Den tiden tror jag är förbi, och det är glädjande att den tillverkningen minskar. Vi får hoppas att världen blir fredligare så att vi helt kan komma bort från att satsa på rustning och försvarsmateriel. Det är ju inte den vägen vi skall vandra.

Gudrun Norberg talar om den dåliga ekonomi som socialdemokraterna lämnade efter sig. Får jag då säga än en gång att man nu inte alls har den oerhört stora grop som den borgerliga regeringen lämnade efter sig. Det var ett budgetunderskott på 90 miljarder. Det var en total upplåning under de sex borgerliga åren på närmare 400 miljarder, Gudrun Norberg, som socialdemokraterna fick ta över. Vi skall ta en debatt om den ekonomiska politiken, men den borgerliga regeringen måste ju först göra någonting, och deras åtgärder måste först verka.

Tal mannen anmälde att Gudrun Norberg anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

Ajournering

På förslag av talmannen beslöt kammaren kl. 15.30 att ajournera förhandlingarna under fem minuter, då statsrådet Reidunn Laurén väntades anlända till kammaren för att lämna svar på interpellation 14.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.35.

7 § Svar på interpellation 1991/92:14 om skadeståndsansvaret vid användning av polishund

Anf. 72 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Birgit Henriksson har i en interpellation till justitieministern kritiserat gällande regler om statens skadeståndsansvar för sådana skador som orsakas av polishundar. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Birgit Henriksson hänvisar bl.a. till en skrivelse från rikspolisstyrelsen till justitiedepartementet. I den skrivelsen begärde rikspolisstyrelsen att reglerna om statens skadeståndsansvar för skador som orsakas då polishundar används i tjänsten snarast skulle ändras. Enligt rikspolisstyrelsen innebär reglerna att staten blir ersättningskyldig för skador som en polishund har orsakat, även om det varit helt befogat från polisiär synpunkt att använda hunden på det sätt som skett. I skrivelsen hänvisades till ett fall där en yngling blivit biten av en polishund och fått skadestånd efter avgörande i domstol.

Den lag som kritiken riktar sig mot är lagen om tillsyn över hundar och katter. Enligt den lagen är hundägaren strikt ansvarig för skador som hunden orsakar. Hundägaren är alltså ersättningsskyldig även om han eller hon inte är vållande till skadan. Regeln motiveras huvudsakligen av att det ligger närmast till hands att hundens ägare svarar för skador som hunden orsakar.

Dessa regler gäller för alla hundar, alltså även polishundar.

Men det här innebär inte att den som skadas av en polishund alltid har rätt till ersättning. I dessa fall får nämligen allmänna regler om jämkning vid medvållande betydelse. Den som själv har medverkat till sin skada kan förlora rätten till skadestånd helt eller delvis. Om en polishund orsakar en skada trots att den använts på ett alldeles korrekt sätt, kan det ofta vara så att den skadelidande själv har medverkat till att skadan uppkom, t.ex. genom att själv begå våldshandlingar. I sådana fall kan den skadelidande helt eller delvis förlora rätten till ersättning.

Men det kan också vara så att det är en helt oskyldig person som råkar bli angripen av en polishund. I ett sådant fall framstår det i regel som rimligt att staten får betala ersättning för skadan. För sådana fall passar alltså de nuvarande reglerna normalt sett bra.

Jag delar dock uppfattningen att det finns anledning att se över reglerna om ansvaret för skador som orsakas av polishundar. Detta sker redan nu,

fast i ett större sammanhang. Frågor om det allmännas ansvar för skador som uppkommer i samband med myndighetsutövning utreds för närvarande av en parlamentariskt sammansatt kommitté. Enligt sina direktiv skall den kommittén överväga även frågan om statens ersättningsskyldighet för sådana skador som beror på ingrepp som är helt befogade. Det är i det sammanhanget som man får behandla frågan om statens skadeståndsansvar för polishundar. Rikspolisstyrelsens skrivelse har överlämnats till den kommittén. Kommittén skall enligt sina direktiv avsluta sitt arbete före utgången av år 1992.

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

Anf. 73 BIRGIT HENRIKSSON (m):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet Laurén för svaret. Det är bra att man utreder frågan, men det är mindre bra att man behöver så lång tid som fram till slutet av 1992, för att man har lagt in den i den stora utredningen om ansvar för skador som uppkommer vid myndighetsutövning. Sedan tillkommer ju all övrig tid innan beslut kan fattas och ytterligare tid innan ett positivt beslut kan träda i kraft.

Detta, fru statsråd, tycker jag är klart otillfredsställande, eftersom man med en mycket enkel tilläggsformulering kan ändra den gamla lagtexten från 1943. Frågan om tjänstehundar har ju inte särskilt behandlats i de sekelgamla förarbetena.

Jag anser att man måste ifrågasätta, om staten generellt sett alltid skall ha strikt ansvar i de fall då polismän använt sina hundar på ett korrekt sätt. Det strider klart mot det allmänna rättsmedvetandet att skadestånd alls kan komma på tal och behöva lång utredning eller att ersättning kan betalas ut till någon, helt eller delvis, som exempelvis gått till anfall eller på annat sätt attackerat eller hotat polisman och då blivit biten av hunden.

När det gäller skador av vapen har man reglerat det här. När vapen används vid tjänsteutövning har man bedömt att strikt ansvar icke skall tillämpas. Hunden skall enligt mitt förmenande betraktas som ett vapen, ett självskydd. I mina – och, jag försäkrar statsrådet, i de flestas – ögon är det betydligt lindrigare att eventuellt råka ut för en völdresserad polishund än för en polisman som i trängt läge kanske måste avlossa sitt vapen. En polishund dödar inte. Det kan ett vapen göra.

Fru statsråd! Rikspolisstyrelsens juridiska enhet har föreslagit en komplettering av 3 kap. 2 § första stycket i skadeståndslagen, en tillfällig komplettering som under tiden man utreder skulle kunna lösa det här problemet: Har skadan orsakats av en tjänstehund inom polisväsendet, skall ersättning utgå om den som ansvarar för hunden har gjort sig skyldig till fel eller försummelse med avseende på tillsynen över den. Med en sådan formulering vore saken klar, åtminstone tills man kommer med den stora, nya lagtexten.

Fru statsråd! Jag har tidigare skrivit en motion i det här ärendet, och då nöjde jag mig med att en utredning pågår. Men nu har så många nya situationer uppstått att frågans brådskande lösning har aktualiserats. Under tiden utredningen pågår kommer vi t.ex. att få arrangera EM i fotboll. Visst vore det väl skönt med enkla klara regler inför detta arrangemang.

Det farliga är, som jag ser det, om man i en trängd situation tvekar att

använda polishunden och därför onödigtvis utsätter sig själv, andra människor och i vissa fall hunden för större fara.

Jag relaterade i min interpellation till ett nu pågående rättsfall som upprört och upprör sinnena mycket starkt, och det inte bara i mitt hemlän. Det blev känt för ett tag sedan att Ion Ursut stämt en Köpingspolis för misshandel och begär skadestånd. Hunden bet honom vid infångandet.

Då fick jag ett samtal, där man ifrågasatte om polisen fick vara "hur brutal som helst". Men jag fick *oräkneliga* samtal, där man tyckte att nu får det vara nog. En hel del påpekade t.o.m. att ingen hade bitit Ion Ursut om han hållit sig där han skulle.

Det här upprör sinnena. Många människor vågade faktiskt inte eller fick inte bo i sina sommarstugor i våra trakter. Man vågade inte gå ut i skogen, man var rädd för att vara ensam hemma, även i bebodda trakter, och vi var många som med oro undrade om alla polismän som vi/samhället sänt ut till vårt skydd skulle komma tillbaka med livet i behåll efter den veckolånga jakt – eller hur man skall uttrycka det – som pågick.

Faktum är att polismän blev beskjutna. Ion Ursut medgav vid förhör att han skjutit, men eftersom det inte kunde ledas i bevis att han medvetet siktat på enskild polisman ansågs gärningen vara utan betydelse. Brottet att skjuta mot polisman i tjänst kan alltså beskrivas som inte särskilt allvarligt.

Det är den här kopplingen, fru statsråd, som upprör sinnena, som urholkar tilltron till vårt rättssystem, som skapar misstro i allmänhet mot allas vår förmåga eller ens vilja att ändra på sakernas tillstånd. Det är viktigt att människor uppfattar de lagar och regler som gäller som riktiga och rätt tillämpade.

Skadeståndslagen uppfattas i dag inte som rimlig. Det är inte rimligt att man lägger ner en undersökning som gäller skott mot polismän men drar i väg med stora arrangemang när det gäller ingripande med polishund i just samma fall.

Statsrådet Laurén hänvisar i sitt svar till rikspolisstyrelsens skrivelse, som tar upp ett gammalt fall. Det jag här har berört har hänt och händer nu, och snart får vi EM i fotboll. Det visar tydligt, tycker jag, hur viktigt det är att skynda på med vissa delar av lagstiftningen. Det är därför jag vill fråga fru statsrådet, om hon är villig att med detta som bakgrund bryta ut ärendet om strikt ansvar för polishund ur den stora utredningen och åtminstone tillfälligt justera lagen med ett kort tillägg.

Anf. 74 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (–):

Fru talman! Jag håller med Birgit Henriksson om att det naturligtvis inte får vara så att staten alltid blir skadeståndsskyldig gentemot den som ett angrepp med tjänstehund riktar sig mot. Det kan ju tyckas, som lagen är utformad, att staten skulle kunna bli ersättningsskyldig i fall då det inte bör föreligga något skadeståndsansvar.

Jag anser i likhet med Birgit Henriksson att lagen bör ses över, men det är vissa problem med en lagändring. Jag kan som exempel nämna att en fråga här är om ett undantag från det strikta ansvaret skall gälla bara vid sådana tillfällen när hunden används i myndighetsutövning och liknande fall.

En annan fråga är för vilka hundar som det skall gälla särskilda regler, om

undantaget bara skall gälla polishundar eller också för hundar som används av andra myndigheter.

En tredje fråga är, som jag nämnde i mitt svar, vad som bör gälla i sådana fall då en oskyldig person kommer i vägen för hunden.

Jag tror att vi har samma uppfattning i sak, Birgit Henriksson och jag, men jag menar alltså att vi måste skaffa oss ett fullgott underlag för ett beslut.

Det finns enligt min mening ingen anledning för polisen att tveka att använda tjänstehund, med hänvisning till den jämkningsregel som jag talade om. Om den som blir utsatt för ett angrepp av hunden har varit medvållande i någon utsträckning, skall skadeståndet kunna jämkas helt eller delvis.

Jag kan naturligtvis inte kommentera ett enskilt fall, det som Birgit Henriksson senast tog upp här. Men jag vill gärna tillägga att jag kommer att följa det här mycket uppmärksam. Om det skulle visa sig att tillämpningen av reglerna leder till orimliga konsekvenser, blir det enligt min mening nödvändigt att vidta åtgärder utan att avvakta utredningens resultat.

Anf. 75 BIRGIT HENRIKSSON (m):

Fru talman! Nej, jag vet att hundföraren inte alltid döms som skyldig, men det blir fråga om långa utredningar, som man borde slippa, och de hundförande poliser som är utsatta för utredningarna har under tiden ofta en besvärlig sits.

Min interpellation gällde bara polishund vid myndighetsutövning, för jag är ju medveten om att det pågår en stor utredning.

Oskyldiga personer som drabbas omfattas naturligtvis alltid av ett skadeståndsansvar. Det skulle också framgå av det lilla tillägg som föreslagits av juridiska enheten på RPS.

Statsrådet sade att man har ingen anledning att tveka att använda hunden, men man gör faktiskt det ibland. Det är samma förhållande som att oerhört många civila personer tvekar att ingripa därför att de är rädda för att ha ansetts tillgripa större våld än nöden kräver. Det är ofta svårt att ta de här avgörandena. Det skulle skapa större trygghet med omvända regler.

Jag är tacksam för att statsrådet ämnar följa utredningen, som upprör sinnen och som klart strider mot den rättspraxis vi har.

Jag förstår inte varför man inte redan nu kan sätta i gång med att se över lagen. Statsrådet sade ju att om hon finner detta otillfredsställande kommer hon att göra något. Varför går det inte att göra något nu? Det verkar som om att vi är överens i sak. Jag förstår att vi har samma inställning och är inne på samma linje.

Anf. 76 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Jag kan förstå Birgit Henrikssons otålighet. Vi har överlämnat rikspolisstyrelsens skrivelse till utredningen. Jag tror själv att vi får ett bättre underlag för beslut om utredningen får arbeta som det är tänkt. Jag kan upprepa mitt besked igen: Jag skall följa ärendet noga. Om det visar sig inte fungera – som jag ändå hoppas att det skall göra tills vidare – kan det bli nödvändigt för mig att vidta åtgärder.

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

Anf. 77 BIRGIT HENRIKSSON (m):

Fru talman! På sätt och vis hoppas jag att det inte skall bli nödvändigt att vidta åtgärder. Jag vill icke att något negativt skall inträffa. Samtidigt är jag tacksam att statsrådet säger sig ämna följa ärendet och med skyndsamhet, om det så behövs, företa en ändring.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1991/92:22 om kärnkraftsavveckling m.m. vid eventuellt medlemskap i EG

Anf. 78 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Gudrun Schyman har frågat mig om ett eventuellt medlemskap i EG skulle påverka Sveriges möjligheter att avveckla kärnkraften i Sverige och att dessutom verka för en internationell avveckling. Vidare har Gudrun Schyman frågat om hur EES-avtalet och ett eventuellt EG-medlemskap påverkar Sveriges möjligheter att säga nej till lagring av utländskt atomavfall.

Jag kan svara tämligen kortfattat på Gudrun Schymans frågor. Sveriges möjligheter att avveckla kärnkraften kommer inte att påverkas av fördraget om Europeiska atomenergigemenskapen, Euratom, vid ett eventuellt medlemskap i EG. Över huvud taget kommer den kärnkraftspolitik Sverige kan vilja föra inte att påverkas av Euratom-fördraget. Varken Euratom-fördraget eller några andra regler inom EG anger hur ett visst medlemsland skall producera sin energi. Det står varje land fritt att välja energikälla utan inblandning från EG, under förutsättning att det sker på ett från miljöskyddssynpunkt acceptabelt sätt.

Sverige har inte, och kommer heller inte att få, någon skyldighet att ta emot utländskt använt kärnbränsle och kärnavfall för lagring eller annan form av slutförvaring i Sverige. Det finns ingen skyldighet för något land inom EG att ta hand om andra länders använda kärnbränsle eller kärnavfall. Det har tvärtom länge funnits en grundläggande princip när det gäller hantering av kärnavfall, inte bara i Sverige utan även i länder inom EG, att varje land tar ansvar i alla led för hanteringen av det använda kärnbränsle och kärnavfall som uppkommer inom det egna landet. Denna princip innebär att slutförvaring skall ske inom det egna landet.

Den utredning som har i uppdrag att göra en översyn av kärntekniklagstiftningen kommer snart att lägga fram sitt slutbetänkande. Enligt vad jag har erfarit kommer utredningen att föreslå bl.a. att det i kärntekniklagen nu införs en uttrycklig regel med innebörden att utländskt kärnbränsle och kärnavfall inte kan slutförvaras i Sverige. Förslaget har tagits fram efter samråd med experter inom EG-kommissionen.

Anf. 79 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Jag skall be att få tacka miljöministern för svaret. Jag är glad över att det är Olof Johansson som blev miljöminister. När man nu har att välja mellan fyra onda ting, som det innebär med en borgerlig regering,

tycker jag att det var bra att Olof Johansson fick detta uppdrag. Jag säger detta med utgångspunkt i att jag vet att vi har en stor samsyn i många miljöfrågor och att vi har ett förflutet tillsammans i folkkampanjen mot kärnkraft. Jag hoppas att vi också kan ha en framtid tillsammans i folkkampanjen mot kärnkraft.

Dessa frågor är ställda på grund av att det är frågor som har dykt upp inför ett eventuellt medlemskap i EG. Inom EG betraktas kärnkraftsavfall som en vara, och varors fria cirkulation är en av de s.k. friheterna inom EG.

Om man tar till sig svaret rakt av skulle man kunna säga: "Så bra då. Då behöver vi inte vara oroliga." Tydligt har ett falskt larm gått i tidningarna, radio och annan massmedia när dessa frågor har dykt upp. Jag är dock inte så säker fortfarande, men jag hoppas kunna bli säkrare efter denna debatt.

Om Sverige, Olof Johansson, blir medlem i EG, innebär det samtidigt ett medlemskap i Euratom. Eller hur? Av dess stadgar framgår att Euratom skall utveckla kärnenergin. Syftet med Euratom anges vara att genom skapandet av erforderliga betingelser för en snabb organisation och tillväxt av kärnenergiindustrierna bidra till en höjning av levnadsstandarden i medlemsstaterna. Om Sverige blir medlem i organisationen, har Sverige då inte några som helst förpliktelser att leva upp till syftet med organisationen?

I den senaste av de gröna böckerna om Sveriges förhållande till EG framhålls följande: Ett medlemskap i EG skulle betyda ett utökat internationellt samarbete inom kärnavfallsområdet. Vad betyder det i klarspråk?

Jag vet att enligt Euratoms stadgar, 52 §, är EG-medlem förpliktigad att underkasta sig Euratoms gemensamma försörjningspolitik och optionsprivilegium beträffande malm, råvaror och speciellt klyvbart material. Lydelsen av den paragrafen måste väl på något sätt påverka Sverige om vi väljer att bli medlem i denna organisation? Jag har svårt att se hur vi skulle kunna säga att det tänker Sverige inte befatta sig med. Sverige är gärna med, men inte i de avseendena.

I interpellationssvaret står det att Sverige har inte och kommer inte heller att få någon skyldighet att ta emot använt kärnbränsle och kärnkraftsavfall. Har vi möjlighet, om vi skulle vilja, dvs. är det ett fritt val? Även om Sverige inte kan tvingas på dessa atomsopor, kanske det finns de som tycker att det skulle vara en god affär. Avfall har ju bytts mellan länder, i verkligheten, just för att det kan utgöra en god affär. Det vet Olof Johansson också.

Hur definieras avfall inom EG? Det har vi haft en diskussion om i Sverige inom folkkampanjen. Såvitt jag kan förstå definieras avfall som avfall först när det grävs ned i jorden. Ända tills avfallet har grävts ned betraktas det som en vara som får säljas och cirkulera fritt. Det spelar alltså ingen roll att Sverige har principer om avfall, om Sverige har en annan definition på vad avfall är.

Det finns en utredning som skall hyfsa till kärntekniklagen. Det står i interpellationssvaret att det skall stå i den kommande lagen att kärnbränsle och kärnavfall inte skall slutförvaras i Sverige. Jag skulle vilja ha en definition som säger att sådant material inte "får" slutförvaras i Sverige. Det vore bra om Olof Johansson och jag kunde vara överens om det.

Det står också i interpellationen att förslag har tagits fram efter samråd med experter inom EG-kommissionen. Samråd kan innebära vad som helst.

Vi har en MBL-lagstiftning som innebär samråd – sedan avskedas folk. Vi i vänsterpartiet brukar säga att man tutar innan man kör över. Är det så med denna fråga också? Vad exakt kommer denna lagstiftning säga? Vad jag förstår är problemet att få en lag godkänd i EG som säger att Sverige inte vill ta emot just utländskt avfall. Det blir en diskriminering så länge man betraktar detta avfall som en handelsvara. Har vi möjligheter i Sverige att stifta en lag som säger att Sverige inte vill ta emot utländskt kärnavfall? Det är ju frågan, och jag skulle bli väldigt glad om jag fick ett klargörande.

Anf. 80 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag välkomnar den här debatten, men både Gudrun Schyman och jag är medvetna om att vi har en tilltänkt förhandling framför oss. Inför den gäller det att analysera alla frågor, ungefär som grönböckerna har gjort och måhända även djupare än så. Det arbetet pågår.

Låt mig på den punkten säga att vi kan få anledning att återkomma till den sorters frågor längre fram när vi har gjort det jobbet.

Det som nu är viktigt är att granska EES-avtalet. Där är inget av denna problematik berörd. Det beror helt enkelt på att det inte finns något gemensamt intresse, vare sig i EFTA-gruppen eller i EG-gruppen i detta sammanhang. Alla inom EG har inte kärnkraft, och inte heller alla inom EFTA. Därför är det svårt att enas om en gemensam hållning inom någon av dessa organisationer.

Det är naturligtvis det principiella svaret här. Vi har gemensamma intressen med en del länder som har samma inriktning som vi. En del av dessa har inte introducerat kärnkraft över huvud taget.

På denna punkt vill jag, som sagt, inte antecipera för mycket inför kommande förhandlingar, men det är viktigt att i detta läge kunna ge klara besked så långt situationen är klar. Det är detta interpellationssvaret är ett uttryck för.

Jag vill alltså inte säga att detta är problemfritt, Gudrun Schyman, men jag vill säga att så här långt är det problemfritt. Detta är svaret, och därför har jag också gett ett tydligt svar i dag.

Sen kan det finnas anledning att ta upp den mindre seriösa delen av texten i Gudrun Schymans interpellation. Jag ville inte göra det i och för sig, även om Gudrun Schyman snuddade vid det här. Jag vill bara säga en sak när det gäller fyra onda ting, partisammansättningen i den nuvarande regeringen. I dagsläget är det faktiskt så att dessa fyra partier plus ett till står bakom energiöverenskommelsen.

Detta brukar ibland misstolkas. Man säger att om man inte är överens om någonting, då kan alla vara med. Men det är fel. Det är viktigt att se den parlamentariska och politiska konsekvensen i detta. Det är detta jag vill understryka.

Om man inte hade haft energiöverenskommelsen och inte den numera breda parlamentariska förankringen för den, så hade den fortsatta misstroendekampanjen mot energipolitiken fortsatt. Det tror jag inte vare sig Gudrun Schyman eller jag själv eller några andra som vill ha en ansvarsfull energipolitik hade varit intresserade av.

Därför spelar energiöverenskommelsen en viktig roll, liksom anslutningen av två nya partier till den samma.

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Anf. 81 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag har ju skrivit om energiöverenskommelsen i min interpellation. Seriöst eller inte så tycker jag att jag har redogjort för en verklighet. Den har uppfattats bland energiproducenterna i landet som att nu är det fritt fram, det blir ingen avveckling av kärnkraften.

Jag vore väldigt glad om Olof Johansson här i kammaren kunde säga att då har de missförstått saken totalt, tvärtom kommer vi att så fort som möjligt se till att avvecklingen av kärnkraften börjar. Det vore ett bra klarläggande, så att de i så fall får klart för sig att de har uppfattat saken fel.

Jag tog inte upp EES-avtalet i min interpellation, Olof Johansson. Vad jag har förstått av det – i den mån jag har granskat det hittills – så berör det inte dessa frågor. Jag tog upp ett EG-medlemskap.

Det går väl inte att sitta här, som minister i en regering som säger att en av de fyra viktigaste frågorna är att så fort som möjligt se till att Sverige blir medlem i EG, och samtidigt säga att vi har en förhandling framför oss, arbetet pågår, vi får anledning att återkomma.

Man kan väl läsa innantill, Olof Johansson. Euratom är en av de organisationer man blir medlem i om man vill vara med i EG. Euratom har sina stadgar och sina paragrafer där det står mycket uttryckligt det som jag redogjorde för från talarstolen.

Då kan man inte säga att vi får se hur det blir. Det är ju bara att läsa innantill att detta är vad Euratom stadgar. Antingen skall vi då ha ett undantag för detta som rör energin, och det är väl inte troligt. EG skall väl ha en gemensam energimarknad. Det skall köpas och säljas, produceras och distribueras fritt när det gäller energi inom EG. Då kan inte Sverige säga att dessa delar vill vi stå utanför.

Jag tycker det finns många frågetecken inför ett eventuellt medlemskap i EG. Då tycker jag att man bör passa på nu, innan vi blir medlemmar, att ta upp dessa frågor och diskutera dem öppet och granska det som finns att granska och läsa innantill i de texter och förslag som faktiskt finns.

Jag har i denna kammare varit med om att diskutera kärnkraftsavveckling med den förra regeringen. Birgitta Dahl sade på den tiden – det är något år sedan – att vi skall med all kraft verka för en avveckling av kärnkraften, nationellt och internationellt. Det tycker jag är en mycket angelägen uppgift. Jag hoppas att Olof Johansson också tycker det. Eftersom jag utgår ifrån att han tycker det, eftersom det har varit centerns linje, så undrar jag: På vilket sätt har vi möjligheter som medlemmar i Euratom att verka för en internationell avveckling av kärnkraften? Jag kan inte riktigt se hur det stämmer överens med Euratoms stadgar.

Anf. 82 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det finns alltid en risk i sådana här diskussioner att vi hamnar utanför ämnesområdet eller i varje fall vidgar det avsevärt.

Som jag sade inledningsvis vill jag avgränsa denna debatt till de frågeställningar som har nämnts. Bland dem är faktiskt EES. Det finns i Gudrun

Svar på interpellationer

Schymans egen interpellation, den sista frågan, tror jag, och det var därför jag tog upp detta.

När det gäller det internationella samarbetet vet Gudrun Schyman lika bra som jag att man i olika internationella organisationer naturligtvis kan lägga tyngdpunkten olika i sina strävanden.

Det gäller t.ex. IAEA – jag kan ta det som ett bra exempel, eftersom Sverige är medlem. Det handlar om kärnsäkerhet. IAEA har också en ändamålsparagraf som innebär spridning av kärnkraft. Vi har sett det så – även om det inte funnits politisk majoritet för detta som bekant – att detta är en fråga om att genom demokratiska beslut i Sverige få Sverige att agera för att ändra ändamålsparagrafen.

Jag har samma principiella synpunkter på vilken organisation det än är fråga om där Sverige är medlem. Men det handlar om att skapa politisk majoritet på hemmaplan. Det är där man skall börja.

Därmed har jag också besvarat frågan om Euratom. Det finns ingen anledning att ha någon annan principiell uppfattning.

Vår medverkan i ett vidare internationellt sammanhang handlar om forskning och utveckling beträffande kärnsäkerhet, strålskydd och hantering av kärnavfall. Det här är så stora, viktiga och avgörande frågor, som är dyra att hantera, att det självfallet finns anledning att åstadkomma en samordning av resurserna.

När det gäller energiöverenskommelsen konstaterar jag bara att det finns en riksdagsmajoritet för den energiöverenskommelse som slöts i början av detta år. I vår regeringsförklaring heter det: "Den s.k. energiöverenskommelsen ligger fast." Som Gudrun Schyman också vet, fanns det i den proposition som behandlades av riksdagen i juni en hänvisning till riksdagsbeslutet 1988, där det bl.a. hette att kärnkraftsavvecklingen skall vara klar "senast år 2010". Sedan finns det i regeringskretsen och här i riksdagen olika bedömningar från olika partier. Det är den hänvisningen som det finns en riksdagsmajoritet för, och därför bör man inte ifrågasätta den i debatten – den är ett faktum.

Anf. 83 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag förstår att det inte kan vara lätt att heta Olof Johansson och tillhöra centerpartiet i den här regeringen vad gäller energipolitiken. Visst ligger den fast, men det är riktigt att det har talats om "senast år 2010" och "när samhällsekonomin så tillåter". Det finns många s.k. snorhala formuleringar i energiöverenskommelsen, och det skall tolkas en gång om året, bl.a. här. Jag ställer mig mycket frågande inför hur det skall gå till. Kärnkraftenergiproducenterna i landet har uppfattat signalerna så att de har lagt scenarierna om en avveckling år 2010 åt sidan. Det var de uppgifter jag fick när jag under valrörelsen besökte ett antal kärnkraftproducenter.

Olof Johansson säger att man skall gå med i internationella organisationer för att kunna förändra dem. Vi är med i IAEA, trots att vi vet att den organisationen har det dubbla syftet att både se till säkerheten och sprida den s.k. fredliga användningen av kärnenergi. Både vänsterpartiet och centerpartiet har motionerat om att syftet bör ändras så att IAEA blir en internationell organisation för avveckling av kärnkraft. Jag tror att vi har skrivit under

samma motioner i den här frågan, och det är riktigt att vi inte har fått politisk majoritet för dem. Arbetet fortsätter tröget, och jag hoppas fortfarande på ett samarbete med centerpartiet vid nästa allmänna motionstid vad gäller motioner med just denna innebörd.

Om Olof Johansson tror att vi kan gå med i Euratom och förändra syftet är det väl naivt. Det är ändå en organisation som bygger på en mycket klar majoritets politiskt uttalade vilja att främja och sprida kärnkraften m.m. Det gäller att få fram klyvbart material. Det finns en klar koppling mellan kärnkraft och kärnvapen, osv. Det där känner vi till, eller hur? Det syftet har jag mycket svårt att tro att Sverige, genom ett medlemskap i den här organisationen via EG, skulle kunna förändra till att Euratom blir en internationell organisation för avveckling av den civila kärnkraften. Det är bra att man har en missionerande inställning till omvärlden, men det här är ändå att ta i.

Jag undrar fortfarande, Olof Johansson: Kommer det att bli möjligt för Sverige att stifta en lag som säger att Sverige inte tar emot utländskt avfall?

Anf. 84 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Låt mig bara konstatera att Gudrun Schyman drar litet för långtgående slutsatser av det jag har sagt. Vad jag ville påvisa var parallellen mellan IAEA och Euratom och påvisa att det är här i riksdagen och därefter i regeringen som vi lägger fast vår politik. När det gäller just Euratom-fördraget finns det inte där något krav på enskilda länder att verka för kärnkraften och sprida den till andra länder. Det står varje land fritt att bedriva den kärnkraftspolitik som man önskar.

För att kommentera den andra delen av frågeställningen vill jag säga att det är riktigt att använt kärnbränsle är en vara, men vi kan neka slutförvaring och införsel i Sverige. Det råder inte något motsatsförhållande i detta fall.

Beträffande det som komma skall, har jag varit angelägen om att markera att vi har en ordentlig beredning både av EES-avtalet och av de kommande förhandlingarna med EG, och därför vill jag inte antecipera detaljerna i det fallet. Jag har svarat så rakt som det är möjligt i dag med utgångspunkt i Gudrun Schymans interpellation.

I fråga om signalerna till kärnkraftproducenterna, tror jag avslutningsvis att det är viktigt att det kommer en signal också från riksdagen om att det finns en bred parlamentarisk majoritet för energiöverenskommelsen och den proposition som följde på den. Det är en styrka, inte en svaghet.

Tredje vice talmannen anmälde att Gudrun Schyman anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Proposition

1991/92:73 Sekretess inom rättsväsendets informationssystem

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Svar på interpellationer

Motionerna

med anledning av prop. 1991/92:31 Vissa internationella åtaganden på atom-ansvarsområdet, m.m.

1991/92:L3 av John Andersson m.fl. (v)

1991/92:L4 av Lennart Daléus och Birgitta Hambræus (c)

med anledning av prop. 1991/92:33 Fortsatt godtagande av byggprodukter som godkänts i annat nordiskt land

1991/92:Bo1 av Sten Svensson (m)

10 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 13 november

1991/92:125 av *Knut Wachtmeister* (m) till kommunikationsministern om hastigheten på motorvägar:

Avser statsrådet verka för att hastigheten på motorvägar generellt sätts till 110 km/tim?

1991/92:126 av *Isa Halvarsson* (fp) till kommunikationsministern om småbåtslederna på Vänern:

I Vänern finns sedan mycket länge speciella skärgårdsfarleder för fritidsbåtar. Dessa leder används flitigt av småbåtar i området och av turister. Enligt uppgift från seglationsstyrelsen är nu utmärkningen av dessa farleder i fara på grund av ekonomiska problem.

Det finns närmare 15 000 registrerade fritidsbåtar på Vänern och till detta kommer ett mycket stort antal svenska och utländska besökande båtar. Turismen som bygger på Laxfönd Vänern och Göta kanal är beroende av skärgårdslederna.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga statsrådet:

Är statsrådet beredd att medverka till att utmärkningen av småbåtsleder på Vänern kan bibehållas?

11 § Kammaren åtskildes kl. 16.17.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 4 § anf. 27 (delvis),

av talmannen därefter t.o.m. 8 § anf. 80 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Prot. 1991/92:25
14 november 1991

Vid protokollet

BENGT TÖRNELL

/Barbro Karlsson

Innehållsföreckning

Torsdagen den 14 november

1 § Anmälan om kompletteringsval till Europarådets parlamenta- riska församling	1
2 § Justering av protokoll.	1
3 § Svar på interpellation 1991/92:16 om arbetslösheten bland bygg- nadsarbetarna m.m.	1
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Magnus Persson (s)	
Sten Andersson i Malmö (m)	
Mona Sahlin (s)	
4 § Svar på interpellationerna 1991/92:25 och 29 om arbetsmarkna- den i Gävleborgs och Västmanlands län.	13
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Axel Andersson (s)	
Göran Magnusson (s)	
Birger Andersson (c)	
Karin Starrin (c)	
Rolf Dahlberg (m)	
Ulrika Messing (s)	
Ajournering	29
Återupptagna förhandlingar	29
5 § Muntliga frågor till statsråd	29
Turistmomsen	29
Ian Wachtmeister (nyd)	
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Skattepolitiken	30
Odd Engström (s)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
Skattemoral	31
Gudrun Schyman (v)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
Skattereformen.	32
Lars Hedfors (s)	
Finansminister Anne Wibble (fp)	
Hastighetsgränserna, m.m.	33
Jan Sandberg (m)	
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Fördelningspolitiken.	33
Mona Sahlin (s)	
Statsminister Carl Bildt (m)	

Kapitalbeskattningsreglerna och villaägarna	34	Prot. 1991/92:25 14 november 1991
Knut Wachtmeister (m)		
Statsrådet Bo Lundgren (m)		
Sjöfartspolitiken	34	
Birger Rosqvist (s)		
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)		
Småföretagspolitiken	35	
Bengt Dalström (nyd)		
Finansminister Anne Wibble (fp)		
Tipsmedlen och idrottsrörelsen	36	
Sigge Godin (fp)		
Statsrådet Bo Lundgren (m)		
Neutralitets- och säkerhetspolitiken	36	
Annika Åhnberg (v)		
Statsminister Carl Bildt (m)		
Åtgärder mot främlingsfientlighet	37	
Hans Göran Franck (s)		
Statsminister Carl Bildt (m)		
Frågan om EG-anslutning och regionalpolitiken	38	
Tage Pahlsson (c)		
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)		
Handikappanpassning av kollektivtrafiken	38	
Barbro Sandberg (fp)		
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)		
SGAB	39	
Magnus Persson (s)		
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)		
6 § Svar på interpellation 1991/92:27 om sysselsättningen i Karlskoga	39	
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)		
Håkan Strömberg (s)		
Gudrun Norberg (fp)		
Ajournering	46	
Återupptagna förhandlingar	46	
7 § Svar på interpellation 1991/92:14 om skadeståndsansvaret vid användning av polishund	46	
Statsrådet Reidunn Laurén (–)		
Birgit Henriksson (m)		
8 § Svar på interpellation 1991/92:22 om kärnkraftsavveckling m.m. vid eventuellt medlemskap i EG	50	
Miljöminister Olof Johansson (c)		
Gudrun Schyman (v)		
9 § Bordläggning	55	
10 § Anmälan om frågor		
1991/92:125 av Knut Wachtmeister (m) om hastigheten på motorvägar	56	
1991/92:126 av Isa Halvarsson (fp) om småbåtslederna på Vänern	56	

